ปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนปี 2541 – 2552

สารนิพนธ์

ของ

นภาพร วรรณชนะ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์
พฤษภาคม 2554

ปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนปี 2541 – 2552

สารนิพนธ์

ของ

นภาพร วรรณชนะ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์
พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนปี 2541 – 2552

บทคัดย่อ

ของ

นภาพร วรรณชนะ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์
พฤษภาคม 2554

นภาพร วรรณชนะ. (2554). *ปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนปี 2541- 2552.* สารนิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การจัดการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์รวิพรรณ สาลีผล.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา 1. เพื่อศึกษาสภาวการณ์ของการออมในประเทศไทย ในด้านรายได้ของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ อัตราเงินเฟ้อ ช่วงปี 2541 ถึงปี 2552 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนในประเทศไทย ช่วงปี 22541 ถึงปี 2552

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อมูลทุติยภูมิ(Secondary Data) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 – 2552 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 12 ปี โดยเก็บรวบรวมจากจากธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานสถิติแห่งชาติ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานสถิติ โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1. แบบบันทึกตารางข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์และปัจจัยที่มีผลต่อการออมเงินภาคครัวเรือนปี 2541 – 2552 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการออมภาคครัวเรือน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก เท่ากับ 8.88 หมายความว่า ถ้ารายได้ต่อเดือนเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้ปริมาณการออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้นเป็น 8.88 บาท เมื่อให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการออมภาคครัวเรือน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบ เท่ากับ 9.279 หมายความว่า ถ้าค่าใช้จ่ายต่อเดือนเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้ปริมาณการออมของครัวเรือนลดลง 9.279 บาท เมื่อให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการออมภาคครัวเรือนซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก เท่ากับ 17.451 หมายความว่า ถ้าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณการออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 17.451 บาทเมื่อให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

อัตราเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการออมภาคครัวเรือนซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก เท่ากับ 11.225 หมายความว่า ถ้าอัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณการออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 11.225 บาท เมื่อให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

THE IMPACTS OF HOUSEHOLD SAVING IN THAILAND IN 1998 – 2009

AN ABSTRACT

BY

NAPAPORN WANCHANA

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the

Master of Economics degree in Human Resource Economics

at Srinakharinwirot University

May 2011

Napaporn Wanchana. (2011). *The impacts of household savingin Thailand in 1998 – 2009.* Master's Project . M.Econ. (Human Resource Economics). Bangkok: Graduate school, Srinakharinwirot University. Project Advisor : Assoc. Prof. Rawiwan Saleepon.

This research is a study. To investigate the circumstances of saving in Thailand In terms of household income. Costs of household Interest rate savings. Inflation during the year 2541 to year 2552 2. To study the factors affecting household saving in recent years, Thailand 22541 to year 2552.

The data collection used in this study. Secondary sources of data (Secondary Data) from year 2541 to 2552 included 12 year period were collected from the Bank of Thailand, National Statistical Office.

Equipment used in data collection. In this study, the researcher used secondary data (Secondary Data) from the Bank of Thailand and the Statistical Office. The tools used in this study was 1. Save the table data. Related to the relationship and the factors that affect household savings year 2541 - 2552 analysis, multiple regression (Multiple Regression) The results are summarized as follows.

Average income of households. Significantly and positively related to household saving. This coefficient is equal to 8.88 means that if a positive monthly income increased by $ 1 will make the amount of household savings increased to 8.88 baht on the other factors constant.

Av Aerage expenditure of households have a relationship in the opposite direction of household saving, which coefficient is negative, equal to 9.279 means that if the cost per month increased by $ 1 will make the amount of savings of households decreased 9.279 baht for other factors constant.

Interest rate savings are positively correlated with household saving, which coefficient is positive as 17.451 means that if the interest rate savings increased 1 percent to the amount of savings of households increased by 17.451 baht. the other factors constant.

Inflation is positively related to household savings, which has a positive coefficient was 11.225 means that if inflation increased by 1 per cent of the savings will amount to 11.225 U.S. households increased when the other factors constant.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ รวิพรรณ สาลีผล อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ อาจารย์ประพาส เฟื่องฟูผล และอาจารย์ ดร.สุวิมล แฮงพัฒนา กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาในการให้ความรู้ คำปรึกษา คำชี้แนะต่างๆ ตลอดจนการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อ้อทิพย์ ราษฎร์นิยม อาจารย์ที่ปรึกษาประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์ รหัส 51 ที่คอยดูแลเอาใจใส่และให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาของการศึกษา และขอสำนึกในพระคุณของคณาจารย์สำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้โดยตลอดมา

ขอขอบคุณ พี่ๆ และเพื่อนร่วมงานทุกคนที่คอยสอบถามความคืบหน้าของการศึกษาด้วยความห่วงใย น้องๆ รหัส 51 สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์ทุกคนที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจซึ่งกันและกันมาตลอดระยะเวลาของการศึกษา

ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านกรุณาที่เสียสละเวลาตอบแบบสอบถามและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ บิดา มารดา น้องๆ และหลานๆ ทุกคน ที่คอยเป็นแรงใจและเป็นผู้ซึ่งอยู่เบื้องหลังแห่งความสำเร็จของการศึกษาในครั้งนี้

คุณประโยชน์อันพึงเกิดจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูบูชาแด่ บิดา มารดา คณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

วนภาพร วรรณชนะ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	**บทนำ**	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
	ความสำคัญของการวิจัย	3
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
	สมมติฐานในการวิจัย	5
2	**เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**	6
	แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	6
	ฟังก์ชั่นการออม	8
	การออมกับกระแสรายได้และรายจ่าย	10
	ทฤษฎีความต้องการถือเงินของ John Maynard Keynes	12
	แนวความคิดของ Mckinnon ในเรื่องการออมทรัพย์ที่มีผลมาจากอัตราดอกเบี้ย	17
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
3	**วิธีการดำเนินการวิจัย**	
	การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ	22
	การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	23
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	24
	ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวิจัย	24
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	24
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	25

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4	**ผลการวิเคราะห์ข้อมูล**	31
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้	31
	การวิเคราะห์ข้อมูล	32
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	32
5	**สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ**	45
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	45
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	45
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	46
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	46
	ความสำคัญของการวิจัย	47
	ขอบเขตของการวิจัย	47
	สมมติฐานในการวิจัย	47
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	47
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	48
	การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	48
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
	การอภิปรายผล	49
	ข้อเสนอแนะของการศึกษา	50
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	51
บรรณานุกรม		52
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์		55

บัญชีตาราง

ตาราง **หน้า**

1 อัตราการออมสุทธิตามโครงสร้างการออมของระบบเศรษฐกิจ…….

2 ระดับการออมของครัวเรือน รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน 41
หนี้สิน ของครัวเรือน อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ และอัตราเงินเฟ้อ ในช่วงเวลา
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 – 2552…….

3 ค่าสัมประสิทธิ์ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่าสถิติ t ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ของ
ปัจจัยที่มีผลต่อการออมเงินภาคครัวเรือนปี 2541-2552……..... 42

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ **หน้า**

1 ปัจจัยที่มีผลต่อการออมของภาคครัวเรือน…… 4
2 กราฟแสดงฟังก์ชั่นระหว่างการออมกับระดับรายได้…….. 8
3 กราฟแสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงของ MPS…… 10
4 กราฟแสดงความต้องการถือเงินไว้เพื่อใช้จ่ายกับระดับรายได้…… 13
5 กราฟแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายกับอัตราดอกเบี้ย…. 14
6 กราฟแสดงความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรกับอัตราดอกเบี้ย…… 16
7 แสดงการออมตามทฤษฎีการบริโภคในวัฏจักรชีวิต…… 18
8 สัดส่วนการออมของภาคครัวเรือนต่อการออมรวมทั้งประเทศ…… 33
9 รายได้ ค่าใช้จ่ายและการออมเฉลี่ยของครัวเรือนไทย…….. 34
10 แสดงจำนวนรายได้ ค่าใช้จ่ายและการออมเฉลี่ยต่อครัวเรือนในประเทศไทย……. 35
11 สัดส่วนการออมต่อรายได้ของครัวเรือนโดยเฉลี่ย…….. 36
12 มูลค่าการออมรวมของภาคครัวเรือนต่อ GDP ในประเทศไทย…… 36
13 อัตราดอกเบี้ยในระบบธนาคารพาณิชย์ของไทย…….. 37
14 เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีราคาผู้บริโภคกับการออมภาคครัวเรือนของประเทศไทย……... 38
15 ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนของประเทศไทย…….. 40

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

เหตุผลที่บุคคลออมเงิน คือ เพื่อใช้เงินในการอุปโภคบริโภค และสะสมไว้เพื่ออนาคตหรือเมื่อยามเจ็บป่วย และใช้สอยยามฉุกเฉิน เป็นต้น ซึ่งในอนาคตถ้าบุคคลไม่มีความจำเป็นต้องใช้เงิน หรือสามารถคาดการณ์ได้ว่าสามารถหารายได้สำหรับอนาคตได้แน่นนอน การออมเงินจะไม่มีความจำเป็น แต่ในสภาพความเป็นจริงความไม่แน่นอนในชีวิตอาจเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ ดังนั้น บุคคลทุกคนจึงต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสิ่งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยการออมทรัพย์ของครัวเรือนจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริงและการบริโภคของครัวเรือนอย่างมาก โดยเมื่อมีเงินเหลือบุคคลจะบริหารเงินเหล่านั้นอย่างเหมาะสมได้อย่างไร จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสนับสนุนให้บุคคลหรือประชาชนทั่วไปหันมาสนใจรัก การออมและจูงใจให้เกิดการออม ในรูปแบบต่างๆ ขณะเดียวกันต้องมีการบริหารจัดการให้มีการนำเงินออมเหล่านั้นไปลงทุนเพื่อให้เกิดความงอกเงยและระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายแก่เงินต้นโดยจะต้องให้ผลตอบแทนกลับมาคุ้มค่ากับค่าเงินที่ลดลงอันเกิดจากเงินเฟ้อ เงินออมจึงถือเป็นเงินทุนที่สำคัญต่อการลงทุนของประเทศ และเป็นรากฐานและปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการลงทุน ทำให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโต สร้างเสถียรภาพและลดความผันผวนทางเศรษฐกิจได้ เนื่องจากถ้าประชาชนในประเทศมีการออมในระดับสูงจะทำให้การลงทุนในประเทศไม่ต้องอาศัยเงินทุนจากต่างประเทศมากนัก แม้เศรษฐกิจจะถดถอยก็สามารถพึ่งพาการออมในประเทศได้ ทำให้พัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง (โคทม อารียา. 2549: 2-4).

เมื่อพิจารณาสถานการณ์การออมของไทย ในระยะเวลาผ่านมา อัตราการออมของประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยการออมสุทธิเพิ่มสูงขึ้นจาก 225.5 พันล้านบาท ในปี 2527 เป็น 1029.4 พันล้านบาท ในช่วงปี 2539 และเริ่มลดลงในช่วงภายหลังการเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ คือตั้งแต่ ปี 2540 เป็นต้นมา สำหรับการออมภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้นค่อนข้างช้าเมื่อเทียบกับการออมในส่วนอื่น แม้รายได้ของครัวเรือนจะได้เพิ่มขึ้นพอสมควร แต่เนื่องจากเศรษฐกิจขยายตัวอย่างรวดเร็วตลอดจนมีการแข่งขันทางธุรกิจและเปิดเสรีทางการค้ามากขึ้น ทำให้ครัวเรือนเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายและอุปโภคสินค้าฟุ่มเฟือยมากขึ้น

ตาราง 1 อัตราการออมสุทธิตามโครงสร้างการออมของระบบเศรษฐกิจ

ปี	การออม	การออมภาคเอกชน					(พันล้านบาท)
	สุทธิ	การออมสุทธิ	ภาคครัวเรือน	ภาคธุรกิจ	การออมสุทธิ	ภาครัฐบาล	ภาครัฐวิสาหกิจ
2527	222.5	122.7	106	16.1	17.3	5.7	11.6
2528	244.6	140.4	124.8	15.6	11.2	-3.3	14.5
2529	276.9	125.7	134.7	18.0	20..2	4.8	15.4
2530	357.4	193.0	161.2	31.8	47.9	29.4	18.5
2531	499.5	255.4	211.1	44.3	110.7	85.4	25.3
2532	633.0	329.3	267.4	61.9	146.5	112.8	33.7
2533	530.1	305.5	213.1	92.3	224.5	182.6	41.9
2534	634.5	357.4	255.4	102.0	277.0	234.1	42.9
2535	673.4	405.6	267.1	138.5	267.8	222.2	45.5
2536	758.3	449.7	279.7	170.0	308.6	255.2	53.3
2537	894.6	503.0	256.0	247.0	391.5	329.3	62.1
2538	1022.7	575.7	318.0	257.6	447.0	378.6	68.3
2539	1026.4	530.2	277.9	252.2	496.2	431.4	64.8
2540	933.3	434.8	296.9	137.8	498.5	410.8	87.6
2541	790.9	581.6	470.2	111.3	209.3	229.7	-20.4
2542	693.8	499.9	409.3	90.6	193.9	150.7	43.2
2543	819.7	597.9	347.5	250.4	221.9	160.7	1.2
2544	791.6	512.9	252.9	260.0	278.7	176.0	102.7
2545	8753	461.2	183.3	277.9	414.1	248.2	165.9
2546	956.7*	512.8*	206.5*	306.3*	443.9*	306.0*	137.9*
2547	793.8*	564.2*	229.6*	334.6*	503.7*	363.8*	109.9*
2548	1119.3*	615.8*	252.8*	63.0*	503.5*	421.6*	81.9*
2549	1200.5*	667.2*	275.9*	391.3*	533.3*	479.4*	53.9*
2550	1345.7*	695.8*	286.5*	447.2*	607.2*	497.3*	64.8*
2551	1445.7*	1057.2*	294.9*	458.2*	614.2*	547.0*	66.8*
2552	1545.7*	1147.2*	304.6*	597.5*	619.5*	632.0*	69.8*

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2552) การออมในประเทศ (ออนไลน์)

การออมภาคครัวเรือน เป็นเครื่องมือชี้ถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประชาชนโดยรวม เพราะการออมของบุคคลในครัวเรือนจะแสดงถึงผลทางเศรษฐกิจที่ประชาชนได้รับจากความสามารถในการจัดการทางการเงิน ทั้งภาครัฐบาล และภาคครัวเรือน สมควรจะต้องหันมาให้ความสำคัญกับการออมของประเทศอย่างจริงจัง ได้แก่ การปรับเปลี่ยนทัศนคติและสร้างค่านิยมการสร้างจิตสำนึกในการออมเพื่อประโยชน์ในอนาคต การสร้างกลไกลการออมในระดับชุมชน ส่งเสริมและกระตุ้นให้มีความหลากหลายในผลิตภัณฑ์การออม โดยเน้นการออมเป็นประจำสม่ำเสมอติดต่อกันนานๆ (Contractual Savings) และการสร้างเครื่องมือการออมให้หลากหลายเพิ่มมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ที่ต้องการของการออมสร้างหลักประกันรายได้ในอนาคตให้กับภาคครัวเรือน เพื่อช่วยลดภาระของภาครัฐในระยะยาว ซึ่งจะมีมากขึ้นตามลักษณะโครงสร้างประชากรของไทยที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเป็นการสร้างพื้นฐานการออมให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วน สร้างเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่มีเสถียรภาพบนหลักการที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง

การศึกษาว่าปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนปี 2541 - 2552 เป็นเรื่องที่สมควรศึกษา และผลจากการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการรักษาและเพิ่มระดับการออมภาคครัวเรือนให้เพิ่มขึ้นในอนาคต และยังเป็นประโยชน์ในการวางแผนการออมและใช้เป็นแนวทางในการจัดการทางการเงินที่เหมาะสมเพื่อรักษาและเพิ่มระดับการออมของครัวเรือนในประเทศ เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และเป็นการพัฒนาประเทศในระยะยาวต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาวการณ์ของการออมในประเทศไทย ในด้านรายได้ของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ อัตราเงินเฟ้อ ช่วงปี 2541 ถึงปี 2552
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนในประเทศไทย ช่วงปี 22541 ถึงปี 2552

ความสำคัญของการวิจัย

ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะนำไปใช้ประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาลและเอกชนสำหรับเป็นแนวทางบริหารจัดการ หรือสนับสนุนในการกำหนดมาตรการส่งเสริมการออมให้มีรูปแบบการออมที่เหมาะสมกับภาคครัวเรือน ในการวางแผนกำหนดนโยบายการออมภาคครัวเรือนต่อไปในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ข้อมูลที่นำมาศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ ช่วงปี 2541 ถึงปี 2552 โดยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการ โดยการออมในประเทศไทย ในด้านรายได้ของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ อัตราเงินเฟ้อ โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาวการณ์ของการออมในประเทศไทย ในด้านรายได้ของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ อัตราเงินเฟ้อ ช่วงปี 2541 ถึงปี 2552

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนในประเทศไทย ช่วงปี 22541 ถึงปี 2552

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัจจัยกำหนดการออม หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณการออมของครัวเรือนประกอบด้วย รายได้ของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ และอัตราเงินเฟ้อ

2. การออมภาคครัวเรือน หมายถึง ส่วนที่เหลือหรือจำนวนเงินที่เหลือหลังจากรายได้พึงใช้จ่ายของครัวเรือนหักด้วยรายจ่ายของครัวเรือน (personal outlay)

3. ภาคครัวเรือน หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปอยู่กินและใช้สิ่งอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตร่วมกัน โดยจะรวมรายได้เข้าด้วยกันหรือไม่ก็ตาม และมีความเกี่ยวกับฉันท์ญาติหรือไม่ก็ได้ หรือบุคคลที่อยู่คนเดียวโดยไม่ได้กินอยู่ และใช้สิ่งอุปโภคบริโภคร่วมกันบุคคลอื่น ตลอดจนครอบคลุมไปถึงกิจการของเอกชนที่ไม่เกี่ยวกับการเงิน ไม่ได้อยู่ในรูปบริษัท และสถาบันที่ไม่แสวงหากำไร เช่น มูลนิธิ สมาคม สโมสร เป็นต้น

4. รูปแบบการออม หมายถึง ลักษณะการออมเงินของภาคครัวเรือน ซึ่งแบ่งเป็นการออมในสถาบันการเงิน (เช่น ฝากธนาคาร กรมธรรม์ประกันชีวิต สหกรณ์ออมทรัพย์ ฯลฯ) และการออมนอกสถาบันการเงิน (เช่น เก็บเงินสดไว้ในมือ การเล่นแชร์ ซื้อสินทรัพย์ถาวร ให้กู้ยืมโดยมี/ไม่มีสัญญาตามกฎหมาย ฯลฯ)

5. รายได้ของครัวเรือน หมายถึง รายได้ต่อเดือนโดยเฉลี่ยของครัวเรือน

6. ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน หมายถึง ค่าใช้จ่ายต่อเดือนโดยเฉลี่ยของครัวเรือน

7. อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก หมายถึง อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ โดยธนาคาร แห่งประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ. 2541-2552

8. อัตราเงินเฟ้อ หมายถึง อัตราเงินเฟ้อทั่วไปของประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ. 2541 – 2552

กรอบแนวคิดในการวิจัย

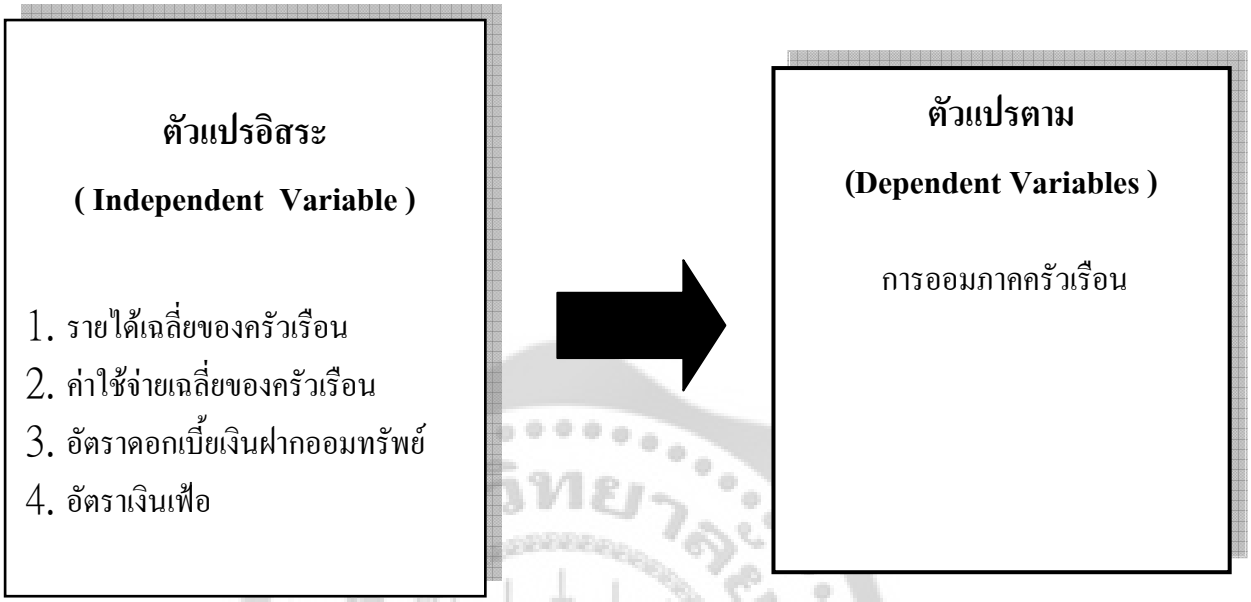

ภาพประกอบ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อการออมของภาคครัวเรือน

สมมติฐานในการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของภาคครัวเรือนปี 2541 – 2552 ได้มีการกำหนดสมมติฐานของตัวแปรในสมการ โดยคาดว่าจะมีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

1. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้นมีผลให้แนวโน้มการออมภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้น
2. ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้นมีผลให้แนวโน้มการออมภาคครัวเรือนลดลง
3. อัตราดอกเบี้ยเงินฝากสูงขึ้นมีผลให้แนวโน้มการออมภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้น
4. อัตราเงินเฟ้อสูงขึ้นมีผลให้ให้แนวโน้มการออมภาคครัวเรือนลดลง

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ ปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนปี 2541-2552” ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางประกอบการศึกษา ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

- แนวคิดเกี่ยวกับการออม
- ฟังก์ชั่นการออม
- การออมกับกระแสรายได้และรายจ่าย
- ทฤษฎีความต้องการถือเงินของ John Maynard Keynes
- แนวคิดของ Mckinnon ในเรื่องการออมทรัพย์ที่มีผลมาจากอัตราดอกเบี้ย
- ♣®≠™♥ϑ℞⧫◊⧫ϑ℞∩′⊆♣

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดเกี่ยวกับการออม

การออมเป็นปัจจัยสำคัญต่อการลงทุน และการลงทุนก็เป็นตัวสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การลงทุนอาจเกิดขึ้นได้โดยอาศัยการออมซึ่งมาจาก 2 แหล่งคือจากภายในประเทศและจากต่างประเทศ แต่การพึ่งพาต่างประเทศทำได้ในขอบเขตจำกัด ดังนั้นการพยายามที่จะระดมเงินออมในประเทศจึงเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่จะบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ ทั้งการเจริญเติบโตและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระยะยาว ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับหลังๆ รัฐบาลจึงได้เน้นความสำคัญของการหามาตรการส่งเสริมให้เกิดการออมในประเทศมากขึ้น รวมทั้งมีการพัฒนาตลาดเงินและเครื่องมือทางการเงินให้สอดคล้องกับความต้องการการออมในรูปแบบต่างๆ และส่งเสริมการออมระยะยาวด้วยการทำประกันชีวิตหรือโครงการกองทุนรวมต่างๆ

รูปแบบของการออม

การออมในประเทศมีหลายรูปแบบด้วยกัน ซึ่งกองบัญชีรายได้ประชาชาติสำนักงานณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จำแนกรูปแบบของการนออมไว้ดังนี้

1. การออมในรูปสินทรัพย์ถาวร (Real Asset)

เป็นการออมโดยการนำรายได้ส่วนที่เหลือจากการบริโภคไปใช้จ่ายโดยการซื้อทรัพย์สินถาวร โดยเป้าหมายในการออมในรูปแบบนี้อาจจะแตกต่างกันไป บ้างก็ถือไว้เพราะความจำเป็นบ้างก็ถือ

ไว้เป็นหลักประกันในอนาคต หรือถือไว้ป้องกันการลดค่าเงิน เป็นต้น สำหรับชนิดของทรัพย์สินถาวรที่ภาคครัวเรือนนิยมถือไว้ ได้แก่

1.1 ที่ดิน ในระบบเศรษฐกิจการเกษตรนั้น ที่ดินจะเป็นแหล่งที่มาพื้นฐานของสินทรัพย์และประชาชนทั้งหลายใช้ทรัพยากรส่วนเกิน (Surplus resources) เพื่อให้ได้มาซึ่งที่ดินเพิ่มขึ้น ที่ดินเป็นสินทรัพย์ที่ค่อนข้างปลอดภัย ที่ดินจะไม่เสื่อมค่าลง โดยจะมีมูลค่าเพิ่มขึ้นในอนาคต แต่การเก็งกำไรจากที่ดินมิได้ก่อให้เกิดผลิตภาพแก่ประเทศแต่ประการใด

1.2 ทรัพย์สินประเภทที่ใช้ในการผลิตและซ่อมแซมอุปกรณ์ ถือได้ว่าเป็นการออมอย่างหนึ่ง เพราะรายได้ส่วนที่เหลือจากการบริโภคเมื่อนำไปใช้จ่ายในการผลิตก็เท่ากับเป็นการสะสมการออมในรูปแบบหนึ่งเช่นกัน

1.3 อาคารและสิ่งก่อสร้างเพื่ออยู่อาศัยถือเป็น การออมรปู แบบหน่งึ คอื เมอื่ มรีาย ได้ที่มากกว่ารายจ่ายเพื่อการอุปโภคและบริโภค ก็จะนำรายได้ส่วนที่เหลือไปซื้ออาคารที่อยู่อาศัย

1.4 การเพิ่มขึ้นของสินค้าคงคลังซึ่งจัดได้ว่าเป็นการออมอีกรูปแบบหนึ่ง เพราะจำนวนสิค้าคงเหลือก็คือส่วนที่เหลือจากการใช้จ่ายนั่นเอง

1.5 การออมในรูปโลหะของมีค่าและอัญมณี ประชาชนเหล่านี้จะซื้อแหวน สร้อยคอ และเครื่องประดับอื่น ๆ ซึ่งสามารถขายเป็นเงินสดได้เมื่อมีความจำเป็นเกิดขึ้น

2. การออมในรูปทรัพย์สินทางการเงิน (Financial Asset)

เป็นการออมอีกรูปแบบหนึ่ง โดยจะมีเหตุผลของการออมในรูปทรัพย์สินทางการเงินแตกต่างกันไป เช่น ให้ผลตอบแทนสภาพคล่องสูง เพราะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย ความเสี่ยงน้อยเป็นต้น ซึ่งการออมในลักษณะนี้มีหลายวิธีคือ

2.1 การออมในรูปทรัพย์สินทางการเงินในสถาบันการเงิน หมายถึง การออมโดยการถือทรัพย์สินทางการเงินที่สร้างขึ้นภายใต้ขอบเขตทางกฎหมาย ซึ่งคุ้มครองรูปแบบของการออมประเภทนี้ได้แก่

- เงินสดในมือ คือ เงินที่เก็บไว้ใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน
- เงินฝากที่สถาบันการเงินต่างๆ เช่น เงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์ , ธนาคารออมสิน ,ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) , สหกรณ์ออมทรัพย์ , ธนาคารอาคารสงเคราะห์ , บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ เป็นต้น
- การซื้อหลักทรัพย์ทางการเงินต่างๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชน เช่น ตั๋วเงินคลัง , ตั๋วสัญญาใช้เงิน , ตั๋วการค้า , พันธบัตร , หุ้นสามัญ ,หุ้นกู้ เป็นต้น
- การให้กู้ยืม ซึ่งมีสัญญาเงินกู้ถูกกฎหมายทั้งระยะสั้นและระยะยาว
- เบี้ยประกันตามกรมธรรม์ประกันชีวิตและกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของหน่วยงานต่างๆ

- อื่นๆ เช่น เงินค่าหุ้นสมาชิกสหกรณ์ เงินค่าฌาปนกิจสงเคราะห์

2.2 การออมในรูปทรัพย์สินทางการเงิน นอกสถาบันการเงิน หมายถึง การถือทรัพย์สินทางการเงินที่ไม่อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย การออมในรูปแบบนี้ ได้แก่

3. อื่นๆ ได้แก่ การลดลงของหลักทรัพย์ของครัวเรือน โดยผู้ออมจะนำเงินออกไปจ่ายชำระหนี้นอกจากนี้รวมทั้งรายจ่ายเพื่อการซ่อมแซมรักษาทรัพย์สิน ก็ถือว่าเป็นการออมอย่างหนึ่งเหมือนกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

2. ฟังก์ชั่นการออม (The saving Function) (รัตนา สายคณิต. 2531: 52)

เมื่อบุคคลมีรายได้ภายหลังที่ได้หักค่าภาษีให้แก่รัฐบาลแล้ว บุคคลสามารถนำรายได้ไปใช้จ่ายเพื่อการบริโภคส่วนหนึ่งและเก็บออมไว้ส่วนหนึ่ง ดังนี้

$$S = Y - C$$

กล่าวคือ เงินออม (Saving) หมายถึงรายได้สุทธิส่วนที่เหลือจากการใช้จ่าย ถ้ารายได้สุทธิอยู่ในระดับต่ำ เงินออมย่อมต่ำไปด้วย และเงินออมจะเพิ่มสูงขึ้นเมื่อรายได้สูงขึ้น ดังนั้น เงินออมย่อมมีความสัมพันธ์กับรายได้สุทธิของบุคคล เส้นที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเงินออมกับระดับรายได้ต่างๆ กัน เรียกว่า เส้นฟังก์ชั่นการออม หรือเส้นการออม ดังรูป

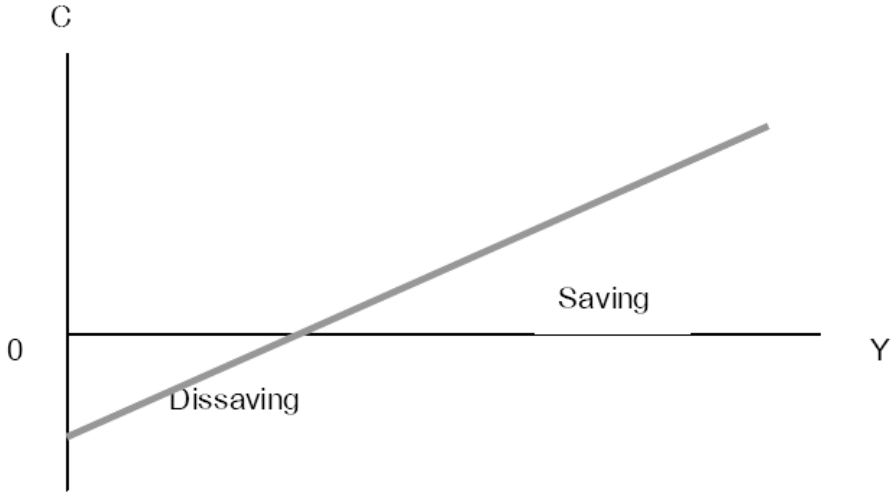

ภาพประกอบ 2 กราฟแสดงฟังก์ชั่นระหว่างการออมกับระดับรายได้

ซึ่งสามารถที่จะสร้างสมการการออม ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการออมและระดับรายได้สุทธิของบุคคลได้เช่นเดียวกัน คือ

เมื่อ $S = Y - C$

และ $C = a+bY$

ดังนั้น $S = Y - d-bY$

$= -a+ (1-b)Y$

อย่างไรก็ตามในขณะที่รายได้อยู่ในระดับต่ำ บุคคลใช้จ่ายเกินกว่ารายได้ คือ C มากกว่าY ฉะนั้นการออมจะมีค่าติดลบ (Dissaving) หมายความว่า ณ ระดับรายได้ที่ต่ำนั้น นอกจากจะไม่มีการออมเกิดขึ้นแล้ว บุคคลยังต้องนำเงินออมที่เกิดขึ้นในงวดก่อนๆ มาใช้จ่ายอีกด้วย ดังนั้น Saving Function จึงเป็นดังนี้

$$S = s(Y)$$

โดยที่ S คือ การออม

Y คือ รายได้

ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม (Marginal Propensity to Save)

ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม (MPS) หมายถึง ค่าที่แสดงว่าถ้ารายได้เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วยแล้ว การออมจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นสัดส่วนเท่าใด

ถ้าให้ ΔS คือ การเปลี่ยนแปลงในการออม

ΔGDP คือ การเปลี่ยนแปลงในรายได้ประชาชาติ

ดังนั้น $MPS = \Delta S / \Delta GDP$

กราฟแสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงของ MPS

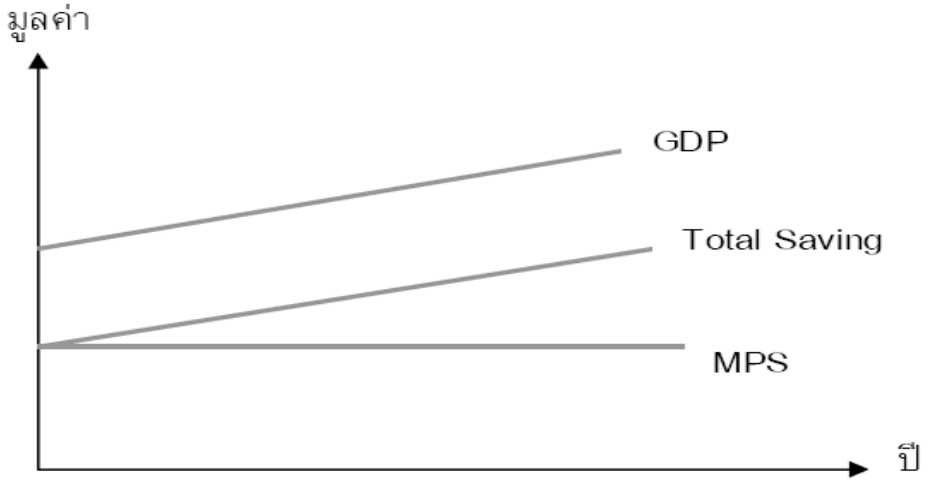

ภาพประกอบ 3 กราฟแสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงของ MPS

3. การออมกับกระแสรายได้และรายจ่าย

ระดับรายได้เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความสามารถในการออมทรัพย์ ตามทฤษฎีการใช้จ่ายอุปโภคบริโภค (การออมทรัพย์) ของ Keynes การออมทรัพย์มีความสัมพันธ์กับรายได้ภายหลังหักภาษี ถ้ารายได้หลังหักภาษีสูงขึ้นความสามารถในการออมทรัพย์จะเพิ่มสูงขึ้นด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อรายได้หลังหักภาษีเพิ่มสูงขึ้นแล้ว การออมทรัพย์จะเพิ่มสูงขึ้นหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับการกระจายของรายได้อีกด้วย ซึ่งสามารถเขียนสมการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ที่สามารถใช้สอยได้จริง ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค และปริมาณการออมได้ดังนี้

$$Y = C + S \qquad (1)$$

กำหนดให้ **Y** คือ รายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง

C คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

S คือ ปริมาณการออม

ค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม (Average propensity to save : APS)

สำหรับตัววัดค่าพฤติกรรมการออมที่มีต่อรายได้ซึ่งนิยมใช้กันคือ APS (Average propensity to save : ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม) เป็นค่าที่แสดงให้เห็นว่ารายได้ 1 หน่วยครัวเรือนจะทำการออมเก็บไว้เท่าไร บ่งชี้ให้ทราบถึงพฤติกรรมในการจัดสรรรายได้ไปในการออมของครัวเรือน

และ MPS (Marginal propensity to save : ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม)เป็นค่าที่แสดงให้เห็นว่าเมื่อ รายได้เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ปริมาณการออมจะเปลี่ยนแปลงไปเท่าไร บ่งชี้ให้ทราบถึงผลของการเปลี่ยนแปลงระดับรายได้ที่กระทบต่อพฤติกรรมการออมว่ามีมากน้อยเพียงใด

ทั้งค่า **APS** และ **MPS** สามารถหาได้โดย

$$\mathbf{APS = S / Y} \qquad (2)$$

$$\mathbf{MPS = \Delta S / \Delta Y} \qquad (3)$$

กำหนดให้ **S** = การออมที่แท้จริง

Y = รายได้ที่แท้จริง

ความสัมพันธ์ระหว่างค่าความโน้มเอียงในการบริโภคและการออม

นักเศรษฐศาสตร์โดยทั่วไปมักจะกล่าวถึงการออมและการบริโภคควบคู่กันไปเสมอ ทั้งนี้เนื่องจากต่างก็เป็นส่วนหนึ่งที่แยกออกมาจากรายได้ของครัวเรือนที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง

ถ้าปริมาณการออมรวมกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมีค่าเท่ากับรายได้ที่ครัวเรือนสามารถนำไปจับจ่ายใช้สอยได้จริงพอดีตามสมการ (1) เมื่อทำการย้ายข้างสมการจะได้ว่า

$$\mathbf{C + S = Y}$$

$$\mathbf{(C/Y) + (S/Y) = (Y/Y)} \quad \text{นั่นคือ}$$

$$\mathbf{APC + APS = 1} \qquad (4)$$

และ

$$\mathbf{(\Delta C / \Delta Y) + (\Delta S / \Delta Y) = (\Delta Y / \Delta Y)} \text{ นั่นคือ}$$

$$\mathbf{MPC + MPS = 1} \qquad (5)$$

ในที่นี้ค่า APC และ MPC คือ ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภค และ ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค ตามลำดับ ซึ่งในความหมายก็คล้ายกับ APS และ MPS ต่างกันแต่มองในแง่ของการบริโภคมากกว่าการออม

4. ทฤษฎีความต้องการถือเงินของ John Maynard Keynes

ความต้องการถือเงินในความหมายของ Keynes นั้น แบ่งความต้องการถือเงินออกเป็น 3 ประเภท คือ ความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยความต้องการถือเงินเพื่อใช้ยามฉุกเฉิน และความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไร จากการที่ Keynes เชื่อว่า คนเราจะถือเงินส่วนหนึ่งไว้เพื่อแสวงหากำไรนี่เอง จึงทำให้ Keynes สรปุ ได้ว่าการเปลี่ยนแปลงปริมาณย่อมกระทบกระเทือนต่ออัตราดอกเบี้ยด้วย และเมื่ออัตราดอกเบี้ยเปลี่ยนแปลงก็จะกระทบต่อการลงทุนเช่นกันโดยความต้องการถือมีเงินมีรายละเอียดดังนี้

1. ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน (Transaction demand for money)

โดยทั่วไปแล้ว บุคคลทั่วไปไม่ว่าจะเป็นผู้บริโภคหรือหน่วยธุรกิจ จำเป็นที่จะต้องถือเงินไว้จำนวนหนึ่งเพื่อใช้จ่ายประจำวัน แต่เงินจำนวนนี้จะไม่จำเป็นถ้าหากรายได้และรายจ่ายเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วกรณีเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้ เพราะส่วนใหญ่แล้วบุคคลมักจะได้รับรายได้เพียงเดือนละครั้ง หรือสัปดาห์ละครั้ง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีเงินถือไว้จำนวนหนึ่งสำหรับใช้จ่ายในคาบเวลาดังกล่าวและยิ่งถ้าหากเวลาที่จะได้รับรายได้ในแต่ละครั้งห่างกันมากเท่าไหร่ปริมาณเงินโดยเฉลี่ยที่จะต้องถือไว้ใช้จ่ายก็จะต้องมากขึ้นเท่านั้นหมายความว่าสำหรับรายได้จำนวนเท่ากัน ผู้ที่มีรายได้เดือนละครั้งย่อมต้องถือเงินไว้จำนวนมากกว่าผู้มีรายได้สัปดาห์ละครั้งสรุปได้ว่า ถ้าสิ่งอื่นอยู่คงที่ปริมาณเงินโดยเฉลี่ยที่จะต้องถือไว้ใช้จ่ายประจำจะลดลงเมื่อได้รับรายได้เป็นจำนวนมากครั้งเท่านั้น แต่ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามข้อสมมติว่า อัตราการใช้จ่ายรายได้เท่ากันตลอดระยะเวลาของงวดรายได้

นอกจากความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำจะขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่จะได้รับรายได้แต่ละครั้งแล้ว ยังขึ้นอยู่กับระดับรายได้อีกด้วย กล่าวคือ ถ้าอัตราส่วนของรายได้ประชาชาติต่อมูลค่าของรายการค้าขายที่เกิดขึ้น (value of transaction) ค่อนข้างคงที่แล้ว ความต้องการที่จะถือเงินไว้เพื่อใช้จ่ายประจำวันจะเพิ่มตามการเพิ่มของรายได้ ตัวอย่างเช่น สมมติว่าอัตราส่วนของรายได้ที่บุคคลทั่วไปต้องการจะถือไว้เพื่อใช้จ่ายเท่ากับ 1/4 ดังนั้นถ้ามีรายได้ 400 บาท ปริมาณเงินที่ต้องการจะถือไว้ใช้จ่ายจะเท่ากับ 100 บาท เป็นต้น ทั้งนี้สามารถหาได้จากสมการ

$$\mathbf{Lt = kY}$$

โดยที่ **Lt** = คือปริมาณเงินที่ต้องการถือไว้เพื่อใช้จ่าย

Y = คือรายได้

โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินที่ต้องการถือเงินไว้เพื่อใช้จ่ายกับระดับรายได้ แสดงด้วยรูปกราฟ ดังนี้

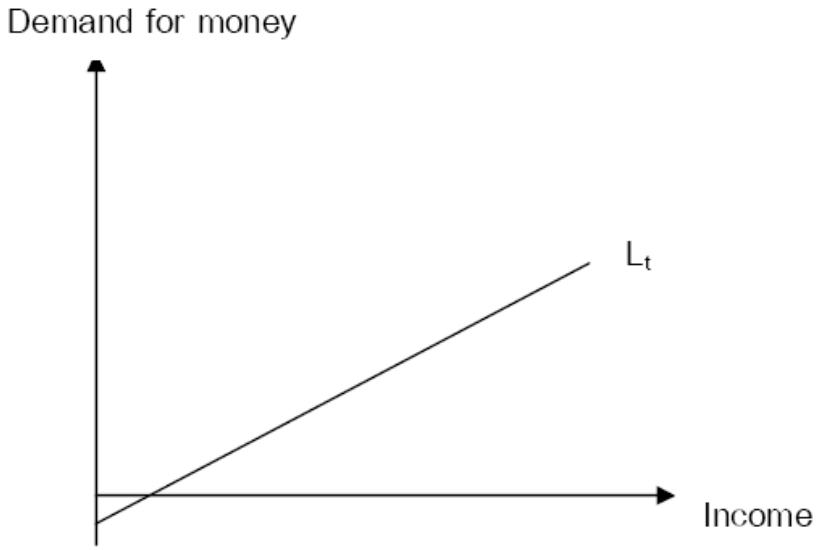

ภาพประกอบ 4 กราฟแสดงความต้องการถือเงินไว้เพื่อใช้จ่ายกับระดับรายได้

จากรูปจะเห็นได้ว่า เส้นความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำเป็นเส้นตรงทำมุมน้อยกว่า45 องศา ทั้งนี้เพราะอัตราส่วนของรายได้ต่อมูลค่าของรายการค้าขายที่เกิดขึ้นคงที่ทุกระดับรายได้และมีค่าน้อยกว่า 1 และเป็นเส้นลาดเอียงขึ้นไปทางขวา แสดงว่า ปริมาณเงินที่ต้องการถือจะเพิ่มตามการเพิ่มของรายได้และนอกจากนี้ความต้องการถือเงินยังอาจจะขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยอีกด้วยกล่าวคือปริมาณเงินที่ถือไว้ใช้จ่ายจะเปลี่ยนแปลงไปในทางตรงกันข้ามกับอัตราดอกเบี้ยมายความว่า เมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ปริมาณเงินที่ถือไว้ใช้จ่ายจะลดลง เพราะเงินที่ต้องการถือไว้ใช้จ่ายจะถูกเปลี่ยนไปถือหลักทรัพย์หรือนำไปลงทุนมากขึ้น ด้วยเหตุผลนี้ นักเศรษฐศาสตร์ส่วนมากจึงเห็นว่า เมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงพ้นระดับหนึ่งไปแล้ว เส้นความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายจะมีลักษณะโค้งกลับดังที่แสดงในรูป

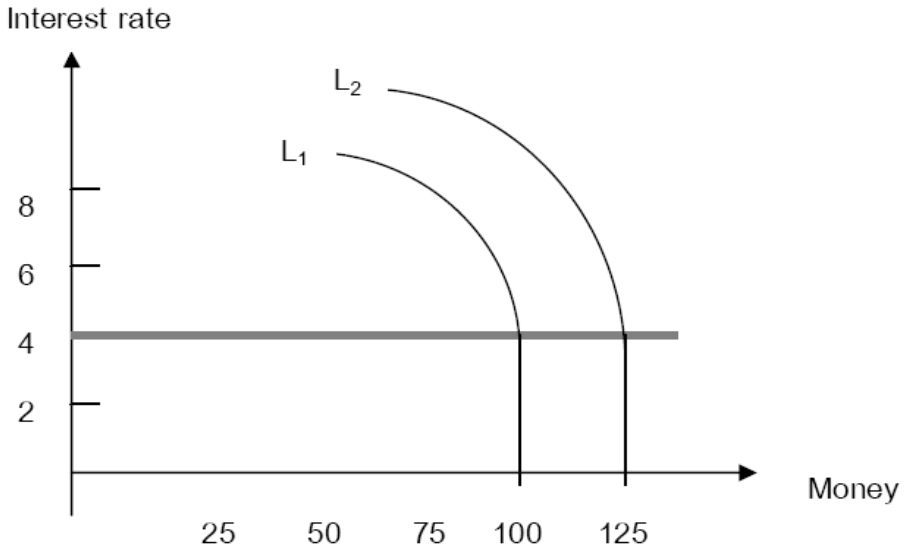

ภาพประกอบ 5 กราฟแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายกับอัตราดอกเบี้ย

จากรูปแสดงว่า ณ ระดับอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างต่ำ ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายจะไม่มีความยืดหยุ่นเลย แต่จะมีความยืดหยุ่นบ้างในอัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับสูง หมายความว่า ณ ระดับอัตราดอกเบี้ยสูง ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายจะขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยอีกด้วย ซึ่งสามารถเขียนสมการฟังก์ชั่น ได้ดังนี้

$$Lt = f(Y,r)$$

โดยที่ **Lt** = คือปริมาณเงินที่ต้องการถือไว้เพื่อใช้จ่าย

Y = คือรายได้

r = คือ อัตราดอกเบี้ย

2. ความต้องการถือเงินเพื่อใช้ยามฉุกเฉิน (Precautionary demand for money)

ความต้องการถือเงินประเภทจับจ่ายใช้สอยก็เนื่องจากรายรับและรายจ่ายของคนเราไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมกัน ความต้องการถือเงินเพื่อใช้ยามฉุกเฉินก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน ทั้งนี้เพราะความไม่แน่นอนเกี่ยวกับรายได้และรายจ่ายในอนาคตที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ เช่น ใน

กรณีของบุคคลอาจจะเกิดเจ็บไข้หรือว่างงานส่วนในกรณีของธุรกิจอาจจะเกิดรายรับที่ได้ไม่เป็นไปตามกำหนด เป็นต้น ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือธุรกิจก็ตาม ต่างก็มีความจำเป็นในการถือเงินเพื่อใช้ในยามฉุกเฉินเช่นเดียวกัน

ความต้องการถือเงินเพื่อใช้ในยามฉุกเฉินนี้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับรายได้ เช่นเดียวกับความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอย และมีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยอย่างผกผันกัน ถ้าหากอัตราดอกเบี้ยสูงถึงระดับหนึ่งความต้องการถือเงินเพื่อใช้ยามฉุกเฉินจะลดลง

อย่างไรก็ตาม ทั้งความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยและเพื่อยามฉุกเฉินมีความสัมพันธ์กับรายได้ประชาชาติโดยตรง เพื่อเป็นการง่ายในการวิเคราะห์จึงรวมการถือเงินทั้งสองประเภทเข้าด้วยกัน

3. ความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไร (Speculative demand for money)

ความต้องการถือเงินประเภทจับจ่ายใช้สอยและประเภทไว้ใช้ยามฉุกเฉินนั้น แนวความคิดของเคนส์มิได้แตกต่างไปจากสำนักคลาสสิกแต่อย่างใดการถือเงินสดประเภทนี้จึงทำหน้าที่ในฐานะเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเพียงประการเดียวเท่านั้น

แนวความคิดของสำนักคลาสสิกเชื่อว่า ประชาชนจะไม่ถือเงินมากกว่าการจับจ่ายใช้สอยของตนรวมทั้งเพื่อใช้ยามฉุกเฉินเท่านั้น มิเช่นนั้นจะก่อให้เกิดการสูญเสียของรายได้อันได้จากการลงทุนในการซื้อหลักทรัพย์ ถึงแม้ว่าอัตราดอกเบี้ยจะต่ำมาก แต่ก็ยังดีกว่าไม่ได้อะไรเลย เคนส์ชี้ให้เห็นว่า การซื้อหลักทรัพย์นั้นก็คือการเก็งกำไรนั้นเอง หมายความว่า ผู้ซื้อหลักทรัพย์ต้องคาดคะเนในระหว่างหลักทรัพย์ที่ตนถืออยู่นั้น ถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นเขาก็จะต้องถือเงินสดแทนความไม่แน่นอนของอัตราดอกเบี้ยในอนาคตเช่นนี้จะทำให้ประชาชนต้องการถือเงินสดไว้เพื่อเก็งกำไร

ถ้าหากอัตราดอกเบี้ยในอนาคตเป็นที่รู้และเป็นอัตราที่แน่นอนแล้วความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรนั้นก็จะไม่มี ดังนั้นแนวความคิดความต้องการถือเงินของสำนักคลาสสิกกับของเคนส์ก็จะไม่มีความขัดแย้งเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยในอนาคตมีความไม่แน่นอน การลงทุนในหลักทรัพย์ (พันธบัตรรัฐบาล) อาจจะก่อให้เกิดกำไรส่วนทุน (Capital gain) หรือขาดทุนส่วนทุน (Capital loss) ได้ ดังนั้น ถ้าอัตราดอกเบี้ยในตลาดลดลงมูลค่าของหลักทรัพย์ก็จะเพิ่มขึ้น จะเกิด "Capital gain" แต่ถ้าอัตราดอกเบี้ยในตลาดสูงขึ้นมูลค่าของหลักทรัพย์จะลดลง จะเกิด “Capital loss”

ดังนั้น การลงทุนในการซื้อหลักทรัพย์นั้นย่อมหลีกเลี่ยงการเก็งกำไรไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นบุคคลใดก็ตามที่มีความเห็นว่าอัตราดอกเบี้ยในขณะนี้ต่ำกว่าปกติ และคาดคะเนว่าอัตราจะสูงขึ้นในอนาคต เขาจะเปลี่ยนพันธบัตรที่ตนถืออยู่ให้เป็นเงินสด ถ้าหากว่าเขาไม่ยอมเสียสละอัตราดอกเบี้ย

จากพันธบัตรเพียงเล็กน้อยในขณะนี้ เขาอาจจะต้องขาดทุนในรูปของ “Capital loss” เป็นจำนวนมากกว่า

ดังนั้น ความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรนั้นแปรผันอย่างผกผันกับอัตราดอกเบี้ยในตลาด ดังนี้

$$Ls = l(r)$$

Ls = คือความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไร

r = คืออัตราดอกเบี้ยในตลาด

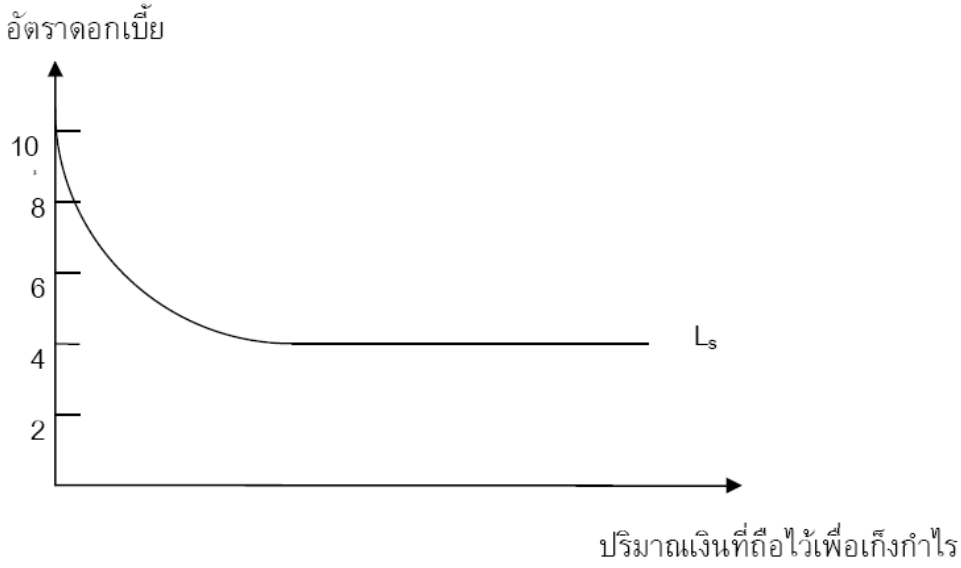

ภาพประกอบ 6 กราฟแสดงความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรกับอัตราดอกเบี้ย

จากภาพแกนตั้งวัดอัตราดอกเบี้ย แกนนอนวัดปริมาณเงินที่ถือไว้เพื่อเก็งกำไร เส้น Ls หรือเส้นความต้องการถือเงินไว้เพื่อเก็งกำไรนั้นทอดลงจากซ้ายไปขวา

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ายิ่งอัตราดอกเบี้ยสูงเท่าใดประชาชนยิ่งจะถือทรัพย์สินในรูปของเงินสดน้อยลงไปเท่านั้น ปรากฏว่าจะมีอัตราดอกเบี้ยระดับหนึ่งความต้องการถือเงินสดจะไม่มีเลย หรือเท่ากับศูนย์ดังปรากฏในภาพ ณ ระดับอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 10 เส้น Ls จะตัดแกนตั้งที่ระดับอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 10 ณ ระดับอัตราดอกเบี้ยนี้ประชาชนต่างเชื่อว่าเป็นระดับอัตราดอกเบี้ยที่สูง เกินไปความโน้มเอียงของอัตราดอกเบี้ยจะต้องลดลง ดังนั้น ทุกคนจึงไม่ต้องการถือเงินสด ต่างหันไปถือสินทรัพย์ในรูปพันธบัตรของรัฐบาล ในอีกข้างหนึ่งของเส้น Ls มีลักษณะขนานกับแกนนอน ณ ระดับอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 4 ซึ่งจะทำให้ประชาชนเชื่อว่าอัตราดอกเบี้ยคงจะไม่ต่ำไปกว่าอัตราดอกเบี้ยระดับนี้อีก ในช่วงที่

เส้น Ls ขนานกับแกนนอนนี้ เรียกว่า กับดักแห่งสภาพคล่อง (Liquidity trap)การที่จะซื้อพันธบัตรในระดับอัตราดอกเบี้ยต่ำเช่นนี้ย่อมมีโอกาสขาดทุนได้โดยง่ายถ้าหากอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น แม้จะมีรายได้จากกดอกเบี้ย บ้างแต่ก็ยังไม่พอที่จะชดเชยกับการขาดทุนส่วนของทุน ดังนั้น ประชาชนจึงยินดีที่จะถือสินทรัพย์ในรูปของเงินสด

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรนี้มีจุดอ่อนหลายประการ (นริศ ชัยสูตร. 2528: 27-28)

1. Keynes มิได้นำการถือครองสินทรัพย์ที่มีอายุการไถ่ถอนในระยะสั้น และเป็นสินทรัพย์ทรัพยท์ ที่มีสภาพคล่องสูงมาพิจารณา เพราะในทางเป็นจริงหน่วยเศรษฐกิจอาจจะถือครองสินทรัพย์ดังกล่าวแทนการถือเงินสดได้ดี เพราะสามารถจำหน่ายจ่ายโอนได้อย่างรวดเร็วและไม่ขาดทุน

2. Keynes มิได้พิจารณาถึงคุณสมบัติของสินค้าที่สามารถเลื่อนการใช้ได้ (Postponable service) เช่น ในกรณีที่คาดคะเนว่าราคาสินค้าจะสูงขึ้นในอนาคต เพื่อให้ได้กำไรมากขึ้น หน่วยธุรกิจก็จะพยายามสะสมสินค้า (Inventory accumulation) และเลื่อนการบริการที่จะใช้ในอนาคตมาใช้ในปัจจุบันโดยยอมลดการถือครองเงินสดในปัจจุบันให้น้อยลง

3. ทฤษฎีความต้องการถือเงินของ Keynes นั้นมีข้อสมมติว่า หน่วยเศรษฐกิจแต่ละหน่วยจะคาดคะเนเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยในอนาคตด้วยความมั่นใจ1

5. แนวความคิดของ Mckinnon ในเรื่องการออมทรัพย์ที่มีผลมาจากอัตราดอกเบี้ย

จาก Saving Function โดยทั่วไป นอกจากรายได้จะเป็นตัวกำหนดการออมทรัพย์ที่สำคัญแล้ว Mckinnon (Mckinnon R.I. 1973.Money and Capital in Economic Development)ได้ศึกษาพบว่า อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก (ซึ่งเป็นผลตอบแทนของเงินออม) ก็มีบทบาทสำคัญในการกำหนดการออมทรัพย์เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากนั้นถูกใช้เป็นสิ่งจูงใจ เพื่อก่อให้เกิดการขยายตัวการออมทรัพย์นั่นเอง ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจเนื่องจากส่วนใหญ่แล้ว การลงทุนโดยใช้ทุนตัวเอง (Self-Finance) ซึ่งเคยเป็นไปในอดีตนั้นมีความสำคัญลดลง การใช้เงินทุนจากแหล่งภายนอกได้มีบทบาทมากขึ้น แหล่งภายนอกที่สำคัญคือสถาบันการเงินต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยระดมเงินออมและทั้งยังช่วยเป็นสื่อกลางให้เงินออมถูกนำไปใช้ในการลงทุนได้มากยิ่งขึ้น โดยที่หน่วยเศรษฐกิจจะตัดสินใจว่าจะทำการออกหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ การคาดคะเนเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของราคาสินค้าในอนาคต และต้นทุนในการออมหรือการสะสมทุน ดังนั้นมาตรการสำคัญของสถาบันการเงินที่จูงใจให้เกิดการขยายตัวในการออมทรัพย์ก็ทำได้โดยการปรับปรุงอัตราผลตอบแทนของเงินฝากประเภทต่างๆ ให้สูงขึ้น โดยรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างการออม รายได้ และผลตอบแทน สามารถแสดงได้ตามแนวความคิดของ Mckinnon ดังนี้

$$S = s(Y,r)$$

โดยให้ S คือ การออม
Y คือ รายได้
r คือ อัตราผลตอบแทนจากการออมทรัพย์

ทฤษฎีการบริโภคในวัฏจักรชีวิต (Life-Cycle Theory of Consumption)

เป็นทฤษฎีตามแนวคิดของ F. Modigliani และ R. E. Brumberg ตั้งแต่ปี ค. ศ. 1954 และต่อมาในปีค. ศ. 1963 A. Ando และ Modigliani ได้นำมาทดสอบโดยใช้ข้อมูลของประเทศสหรัฐอเมริกา และพบว่าแนวคิดนี้เป็นความจริงจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป โดยเชื่อว่าปริมาณใช้จ่ายในการบริโภคในงวดเวลาหนึ่งจะขึ้นอยู่กับการคาดคะเนของรายได้ตลอดช่วงอายุขัยทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต(William H. Branson. 1989: p 253)

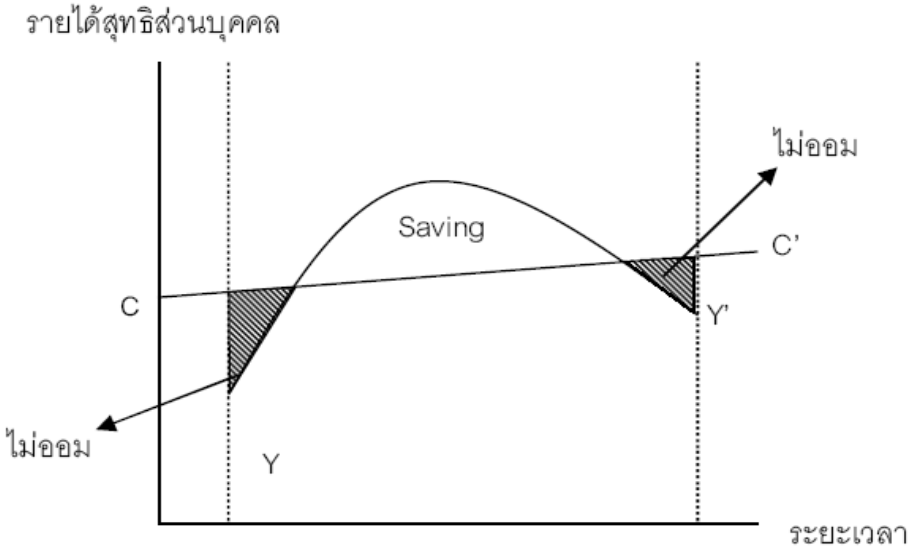

ภาพประกอบ 7 แสดงการออมตามทฤษฎีการบริโภคในวัฏจักรชีวิต

ที่มา: William H. Branson. (1989). *Macroeconomic Theory and Policy*. p.253

จากภาพจะได้เห็นว่าในช่วงชีวิตของบุคคลขณะที่มีอายุน้อย จะมีระดับรายได้อยู่ในระดับต่ำ และจะมีรายได้สูงขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น ต่อมาเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุก็จะกลับมีรายได้ลดลงอีกครั้ง การกระจายรายได้ตลอดช่วงอายุขัยจึงมีลักษณะเป็นไปตามเส้น YY' ส่วนปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

ของบุคคลจะสูงขึ้นเป็นลำดับตามอายุขัยโดยมีลักษณะของการกระจายปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคตามเส้น CC' เมื่อทำการเปรียบเทียบกันระหว่างเส้น YY' และ CC' แล้ว จะพบว่าในช่วงต้นของชีวิตบุคคลจะมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค ดังนั้น บุคคลจึงต้องประพฤติตนเป็นผู้ก่อหนี้ต่อมาในช่วงกลางของชีวิตจึงจะเริ่มที่จะมีรายได้เหลือจ่ายจนสามารถชดใช้หนี้เดิมได้หรือช่วงที่มีเงินออมและเก็บเงินสะสมไว้สำหรับช่วงปลายของชีวิต เงินสะสมส่วนตามพื้นที่ Saving ส่วนนี้ก็คือส่วนของเงินออมที่ถูกนำมาใช้หลังวัยเกษียณนั่นเอง และหากบุคคลมิได้มีการเตรียมการออมไว้ในช่วงกลางชีวิตหรือในวัยทำงานแล้ว ในการบริโภคยามหลังเกษียณหรือในช่วงวัยสูงอายุ ก็จะส่งผลให้ประชากรเหล่านั้นเป็นภาระทางสังคมได้ในอนาคต

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมควร วัฒนพิทยกุล (2535) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของอัตราดอกเบี้ยและรายได้ต่อการออมของภาคเอกชนในประเทศไทย โดยได้ศึกษาถึงผลของตัวแปรต่างๆในมูลค่าที่แท้จริง (Real Term)ในตัวแบบต่อการออมแท้จริงของภาคเอกชนในประเทศไทย ระหว่างปี 2513-2532 ซึ่งเน้นการศึกษาผลของอัตราดอกเบี้ยแท้จริงต่อการออมแท้จริงของภาคเอกชน อาศัยเครื่องมือทางเศรษฐมิติวัดความสัมพันธ์ของตัวแปรในรูปของ Linear และ Log linear Multiple Regression Model แล้วนำผลของการศึกษาที่ได้ เช่น ความยืดหยุ่นหรือค่าทางสถิติต่างๆ มาเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ โดยผลการศึกษาพบว่า ผลิตภัณฑ์ประชาชาติที่แท้จริง และอัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์ประชาชาติแท้จริงมีผลทำให้การออมที่แท้จริงของภาคเอกชน
เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสนับสนุนทฤษฎีการบริโภคและการออม

พัชราภรณ์ คงเจริญ (2535) ได้ศึกษาเรื่อง หน่วยลงทุนในประเทศไทย : อัตราผลตอบแทน ความเสี่ยงและกลยุทธ์การลงทุนรวม โดยใช้ข้อมูลราคาและมูลค่าสินทรัพย์สุทธิของกองทุนปิดเป็นรายสัปดาห์ จำนวน 5 กองทุน ผลการศึกษาพบว่า กองทุนส่วนใหญ่ให้อัตราผลตอบแทนสูงกว่าอัตราผลตอบแทนที่ได้รับจากการฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์ระยะเวลา 1 ปี และสูงกว่าอัตราผลตอบแทนของตลาด การคำนวณความเสี่ยงของกองทุนโดยการหาอัตราผลตอบแทนโดยใช้มูลค่าทรัพย์สินสุทธิของกองทุนจะได้ค่าความสัมพันธ์ของอัตราผลตอบแทนรวมของตลาดและอัตราผลตอบแทนของหน่วยลงทุนมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันค่อนข้างสูง แต่การคำนวณความเสี่ยงโดยใช้ราคาหน่วยลงทุนมีความเสี่ยงค่อนข้างต่ำ โดยใช้มาตรวัดของ Sharpe และ Treynor วัดประสิทธิภาพของการลงทุนพบว่า กองทุนรวมที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือ กองทุนสินภิญโญ และน้อยที่สุดคือ กองทุนธนภูมิ

นัยนา ประธานพิพัฒน์ (2534) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยจากการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ย มาเป็นนโยบายอัตราดอกเบี้ยลอยตัวจะมีผลต่อภาวะการออมอย่างไร โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ในรูปแบบของสมการถดถอยเชิงเส้น (Multi-Regression Analysis) โดย

นำเอาตัวแปรอิสระทั้งหมดเข้าทำการวิเคราะห์ร่วมกันในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระแล้วจึงทดสอบกับสมการเชิงเส้น หากผลทางสถิติไม่เป็นที่น่าพอใจก็จะทดสอบกับสมการที่ไม่ใช่เส้นตรง โดยใช้วิธีการแปลงสมการที่จะทดสอบให้อยู่ในรูป Log หรือSemi-Log ตามความเหมาะสม เป็นกรณีไป ในการศึกษาจะแยกการศึกษาเป็น 2 กรณีคือ ปริมาณเงินฝากประจำและปริมาณเงินฝากออมทรัพย์ซึ่งจะใช้ทฤษฎีอัตราดอกเบี้ยของ Fisher เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ภายใต้การดำเนินนโยบายการควบคุมอัตราดอกเบี้ย โดยกำหนดเพดานสูงสุดของอัตราดอกเบี้ย ผลการศึกษาพบว่าภายใต้การใช้มาตรการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากนั้นทำให้อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงมีค่าต่ำ และในบางปีมีค่าเป็นลบ ซึ่งแสดงว่านอกจากผู้ออมจะได้รับผลตอบแทนจากการออมในอัตราที่ต่ำแล้วบางครั้งผู้ออมยังต้องจ่ายในส่วนต่างของอัตราเงินเฟ้อ กับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากในรูปตัวเงิน ทำให้ไม่เป็นแรงจูงใจที่จะทำให้เกิดการออม ปริมาณการออมที่จะเข้าสู่สถาบันการเงินก็จะมีปริมาณน้อย ปริมาณเงินฝากประจำจะตอบสนองต่อการเคลื่อนไหวของอัตราดอกเบี้ยในทิศทางเดียวกัน อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำที่แท้จริงมีความสำคัญในทิศทางเดียวกับปริมาณเงินฝากประจำอย่างมีนัยสำคัญ แต่อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ที่แท้จริงกลับส่งผลในทางตรงกันข้ามกับการออม ซึ่งแสดงว่าผู้ฝากออมทรัพย์นั้น ยังพบกับภาพลวงตาทางการเงินและในบางปีที่มีภาวะเงินเฟ้อสูงมากจนทำให้อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงเป็นลบจำนวนมากนั้น ก็ไม่ได้ทำให้ปริมาณเงินออมลดลง ทั้งนี้เพราะเป็นผลของรายได้ที่มีต่อการออม ดังนั้นแม้ว่าอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงจะเป็นลบ แต่ตราบใดที่ผลิตภัณฑ์ประชาชาติเพิ่มขึ้น ปริมาณเงินออมก็จะยังเพิ่มขึ้นด้วย

ฉัตรกมล ฟูเจริญ (2537) ศึกษาเรื่อง การลงทุนในกองทุนรวมและผลต่อการดูดซับเงินออม เพื่อจะวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อมูลค่าการลงทุนในกองทุนรวม รวมทั้งผลจากการลงทุนในกองทุนรวมที่ได้กระทบต่อปริมาณเงินฝากในธนาคารพาณิชย์ และปริมาณเงินออมรวมทั้งระบบอย่างไรบ้าง โดยผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ในการศึกษาแบบจำลองของปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อมูลค่าการลงทุนในกองทุนรวม พบว่าอัตราผลตอบแทนที่แท้จริงของกองทุนรวม จะมีผลต่อมูลค่าการลงทุนในกองทุนรวมในทิศทางตรงกันข้าม ส่วนอัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารพาณิชย์และค่าความเสี่ยงในการลงทุนในกองทุนรวมจะไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าการลงทุนในกองทุนรวม และมูลค่าการออมรวม จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับมูลค่าการลงทุนในกองทุนรวม

ในการศึกษาแบบจำลองปัจจัยที่กำหนดปริมาณเงินฝากธนาคารพาณิชย์ พบว่า อัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารพาณิชย์ และอัตราผลตอบแทนกองทุนรวมไม่มีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินฝากในระบบธนาคารพาณิชย์ แสดงว่าปริมาณเงินฝากในระบบธนาคารพาณิชย์จะสูงขึ้นหรือน้อยลง จะขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ ที่สำคัญกว่า รวมทั้งการลงทุนในกองทุนรวมไม่มีผลกระทบต่อปริมาณเงินฝากในระบบ

ธนาคารพาณิชย์ แต่รายได้ประชาชาติต่อหัว มีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินฝากในระบบธนาคารพาณิชย์ในทิศทางเดียวกัน

ในการศึกษาแบบจำลองปัจจัยที่กำหนดปริมาณเงินออมโดยรวม พบว่า อัตราผลตอบแทนกองทุนรวม และรายได้ประชาติต่อหัว มีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินออมโดยรวมในทิศทางเดียวกันแต่อัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารพาณิชย์ มีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินออมรวมในทิศทางตรงกันข้าม

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้มีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการการออมภาคครัวเรือนในประเทศ เพื่อวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย โดยแบ่งขอบเขตของการศึกษาได้ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ โดยการเก็บข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการออมเพื่อนำมาวิเคราะห์เพื่อดูความสำคัญของปัจจัยที่มีต่อการออม

2. การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ข้อมูลด้านระดับการออมของครัวเรือน รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ และอัตราเงินเฟ้อ จะถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อศึกษาแนวโน้มการออมซึ่งเป็นการศึกษาในช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 – 2552 รวม 12 ปี โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2 กาวิเคราะห์ข้อมูล

3. วิธีดำเนินการวิจัย มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

3.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ

เป็นการศึกษาข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนเพื่อนำมาวิเคราะห์เพื่อดูความสำคัญของปัจจัยที่มีต่อการออมภาคครัวเรือนโดยมีการกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครัวเรือนที่อยู่ในหมู่บ้านกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 1,434 ครัวเรือน สาเหตุที่เลือกพื้นที่ดังกล่าวเนื่องจากเป็นการรวมกลุ่มของครัวเรือนที่ได้รับการยอมรับในจังหวัดสุราษฎร์

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครัวเรือนในหมู่บ้านกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานีและโดยการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อทราบขนาดของประชากรเพื่อหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุดที่ยอมรับได้ว่ามากพอที่จะเป็นตัวแทนของประชากรได้ โดยกำหนดความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 5(หรือ 0.05) โดยใช้สูตรของ Yamane

$$n = \frac{\mathbf{N}}{\mathbf{1} + \mathrm{Ne}^{2}}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
N = ขนาดของกลุ่มประชากร
E = ค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อแทนค่าจะได้

$$n = \frac{1434}{1 + 1434(0.05)}$$

$$= 312$$

ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 312 ตัวอย่าง

ขั้นที่ 1 ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ครัวเรือนในหมู่บ้านกาญจนดิษฐ์จำนวนรวมทั้งสิ้น 312 ครัวเรือน โดยมีการแบ่งเป็นชุมชนไม้เรียง80% ได้เท่ากับ 250 ครัวเรือน และหมู่บ้านคีรีวง 20% ได้เท่ากับ 62 ครัวเรือน รวมเป็น 312 ครัวเรือน

ขั้นที่ 2 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความสะดวก (ConvenienceSampling) โดยใช้แบบสอบถามกับครัวเรือนในหมู่บ้านกาญจนดิษฐ์ โดยผู้ตอบแบบสอบถามสะดวก มีเวลาในการตอบและสมัครใจให้ความร่วมมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส และอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตลอดจนจำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกที่อยู่ในภาระพึ่งพิง ระดับการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครัวเรือน และลักษณะที่อยู่อาศัย โดยเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรายได้รวมต่อเดือน (หลังหักภาษี) และรายจ่ายรวมต่อเดือน โดยเป็นแบบสอบถามปลายเปิด และแบบถามเกี่ยวกับประเภทของรายได้และรายจ่าย โดยเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการออม ในด้านระดับการออม โดยเป็นแบบสอบถามปลายเปิด และแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการออม และวัตถุประสงค์การออมโดยเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัย และสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้ครอบคลุมตามความมุ่งหมายของการวิจัย

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหาแบบทดสอบจะได้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

3. นำข้อมูลที่ได้ไปสร้างแบบสอบถาม

4. นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ได้ ไปขอคำปรึกษาจากประธานและผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถาม พิจารณา ตรวจสอบและขอคำแนะนำในการแก้ไข ปรับปรุง เพื่อให้อ่านแล้วมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

5. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ครัวเรือนในชุมชนหมู่บ้านกาญจนดิษฐ์

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบข้อมูล (Editing) ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม และแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก

2. การลงรหัส (Coding) นำแบบสอบถามที่ถูกต้องเรียบร้อยแล้ว มาลงรหัสตามที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า

3. การประมวลผลข้อมูล นำข้อมูลที่ลงรหัสแล้วมาบันทึกโดยใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลมีวิธีการดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรสและอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตลอดจนจำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกที่อยู่ในภาระพึ่งพิง และระดับการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครัวเรือน คิดเป็นค่าร้อยละ

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ต่อเดือน และรายจ่ายต่อเดือน คิดเป็นค่าร้อยละ

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการออมของประชากรในประเทศไทย ในด้านระดับการออม รูปแบบการออม และวัตถุประสงค์ของการออม โดยเป็นการวัดความถี่

4.4 เปรียบเทียบพฤติกรรมการออมของประชากรในประเทศไทย จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพการสมรส และอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตลอดจนจำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกที่อยู่ในภาระพึ่งพิง ระดับการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครัวเรือน รายได้ต่อเดือน และค่าใช้จ่ายต่อเดือน โดยใช้การทดสอบไค-สแควร์ (Chi-Square Test)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานใช้สถิติ ดังนี้

เมื่อ P = ค่าร้อยละ
F = ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นค่าร้อยละ
N = จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

2.1 การทดสอบไค-สแควร์ (Chi-square test) เป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 กลุ่ม เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1.3 โดยใช้สูตรดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา)

2.2 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ถ้ามีตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม โดยที่ความสัมพันธ์อยู่ในรูปเชิงเส้น จะได้สมการความถดถอยเชิงพหุ ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ ดังนี้ (กัลยาวานิชย์บัญชา. 2542: 292)

$$Y = a + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + ... + \beta_k X_k + e$$

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ มีดังนี้

โดยที่ **a** แทน ส่วนตัดแกน Y เมื่อกำหนดให้ X1 = X2 = …… = Xk = 0

β_{1-k} แทน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Coefficient)

X_{1-k} แทน ตัวแปรอิสระ

e แทน ค่าความคลาดเคลื่อน

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ นำตัวแปรที่เกี่ยวข้องมาสร้างเป็นแบบจำลอง เพื่อกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม เป็นแบบจำลองของปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนปี 2541- 2552 ได้กำหนดแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาไว้ดังนี้

แบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนปี 2541- 2552

$$S = f(Inc, Exp, Rbank, Inf)$$

จากความสัมพันธ์ดังกล่าว สามารถเขียนให้อยู่ในรูปสมการทางคณิตศาสตร์ ได้ดังนี้

$$S = a_0 + \beta_1 Inc + \beta_2 Exp + \beta_3 Rbank + \beta_4 Inf$$

โดยกำหนดให้

S คือ ปริมาณการออมภาคครัวเรือน

a_0 คือ ค่าคงที่

β_{1-5} คือ ค่าสัมประสิทธิ์

Inc คือ รายได้เฉลี่ยของครัวเดือน

Exp คือ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน

Rank คือ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์

Inf คือ อัตราเงินเฟ้อ

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

สถิติทดสอบ F-test เป็นการทดสอบสมการว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดส่งผลต่อตัวแปรตามหรือไม่ (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2546: 363)

ตั้งสมมติฐาน ดังนี้

H_0 : $\beta 1 = \beta 2 = \ldots\ldots = \beta k = 0$

H_1 : มี βi อย่างน้อย 1 ค่าที่ $\neq 0$; i = 1 , 2 , ... , k

สถิติทดสอบ

$$F = \frac{MSR}{MSE}$$

โดยที่

F = ค่าสถิติที่พิจารณาใน F – distribution

MSR = ค่าเฉลี่ยความแปรปรวนของตัวแปรตาม เนื่องจากอิทธิพลของตัวแปรอิสระ

$$= \frac{SSR}{k}$$

MSE = ค่าเฉลี่ยความแปรปรวนของตัวแปรตาม เนื่องจาก อิทธิพลอื่นๆ

$$= \frac{SSE}{n - k - 1}$$

n = จำนวนของข้อมูลทั้งหมด

k = จำนวนกลุ่มทั้งหมดที่ใช้ทดสอบ

ผลการทดสอบสมมติฐาน มีดังนี้ คือ

1. ยอมรับสมมติฐาน H_0: $\beta 1 = \beta 2 = \ldots\ldots = \beta k = 0$ ซึ่งสรุปได้ว่า ตัวแปรตามไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ ในรูปเชิงเส้น

2. ปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หรือยอมรับสมมติฐาน H1 ซึ่งสรุปได้ว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในรูปเชิงเส้น จึงต้องมีการทดสอบต่อไปว่าตัวแปรอิสระตัวใดที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามโดยใช้สถิติทดสอบ t

สถิติทดสอบ t – test เพื่อทดสอบว่าตัวพยากรณ์แต่ละตัวส่งผลต่อการทำนายตัวเกณฑ์หรือไม่ ทดสอบโดยใช้สูตรตั้งสมมติฐาน (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2546: 364) ดังนี้

H_0 : $\beta i = 0$

H_1 : $\beta i \neq 0$; $i = 1, 2, \ldots\ldots, k$

$$t = \frac{bi - 0}{Si}$$

โดยที่

t = ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตจากการแจกแจงแบบ t เพื่อทราบความนัยสำคัญ

bi = สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ที่ i ที่ต้องการทดสอบ นัยสำคัญ

Sbi = ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์การถดถอย

ผลการทดสอบสมมติฐานอาจจะเป็น

1. ยอมรับสมมติฐาน H_0: $\beta i = 0$ ซึ่งสรุปได้ว่า ตัวแปรตามไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระในรูปเชิงเส้น

2. ปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หรือ ยอมรับสมมติฐาน H_1 ซึ่งสรุปได้ว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในรูปเชิงเส้น

3. สัมประสิทธ์การตัดสินใจ (Coefficient of Determination : R^2) เป็นสัดส่วนหรือเปอร์เซ็นต์ที่ตัวอิสระ สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2546: 365)

$$R^2 = \frac{SSR}{SS\ T} = \frac{SST - SSE}{SST} \quad ; SST = SSR + SSE$$

หรือ $$R^2 = \frac{(SST - SSE)}{SST} = 1 - \frac{SSE}{SST}$$

โดย $$0 \leq R^2 \leq 1$$

SSR = ความแปรปรวนของตัวแปรตาม เนื่องจากอิทธิพลของตัวแปรอิสระ

SSE = ความแปรปรวนของตัวแปรตาม (Y) เนื่องจากอิทธิพลอื่น

SST = ความแปรปรวนทั้งหมด

ถ้า R^2 ที่ใกล้ 1 จะหมายถึง Inc, Exp, Rbank,Inf มีความสัมพันธ์กับ S มากแต่ถ้าค่า R^2 เข้าใกล้ 0 จะหมายถึง Inc, Exp, Rbank,Inf มีความสัมพันธ์กับ S น้อย

เนื่องจาก SSR จะเพิ่มขึ้นถ้าเพิ่มเติมตัวแปร X เช่น เดิมมี X1 และ X2 มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม Y แต่ถ้าตัวแปรอิสระ X3 เข้าใกล้สมการถดถอยจะได้ว่า

$$SSR\ (X1, X2, X3) > SSR\ (X1, X2)$$

โดยที่ SSR (X1, X2, X3) หมายถึง SSR ของสมการถดถอยที่มีตัวแปรอิสระ X1, X2, และ X3 และ SSR (X1, X2) หมายถึง SSR ของสมการถดถอยที่มีตัวแปรอิสระ X1 และ X2 ดังนั้น เมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระเข้าสมการความถดถอยจะทำให้ค่า R^2 มากขึ้นทั้งที่ตัวแปรอิสระ X ที่เพิ่มอาจจะไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม Y เลยก็ได้ จึงมีการปรับค่า R^2 ให้ถูกต้องขึ้นเรียกว่า Adjusted R^2

โดยที่ $$R^2 = \text{Adjusted } R^2 = 1 + \frac{(n-1)}{(n-1-k)} (R^2 - 1)$$

6. การตรวจสอบความเป็นอิสระกันของความคลาดเคลื่อน

การทดสอบความเป็นอิสระกันของค่าความคลาดเคลื่อน โดยใช้การทดสอบของ Durbin – Watson เป็นการทดสอบความสัมพันธ์ของ e_t และ e_{t-1} โดยที่ t เป็นช่วงเวลา

สถิติทดสอบ Durbin – Watson

$$D.w = \frac{\sum_{2}^{n} (e_t - e_{t-1})}{\sum_{1}^{n} e_{t2}}$$

โดยที่

D.w = ค่าสถิติทดสอบ Durbin – Watson

$\sum$ = ผลรวม

e_t = ค่าความคลาดเคลื่อนของปีที่ t

e_{t-1} = ค่าความคลาดเคลื่อนของปีที่ t -1

การทดสอบความเป็นอิสระกันหรือไม่ โดยใช้สถิติทดสอบ Durbin – Watson จะพิจารณาจากค่า Durbin – Watson (D.w) (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2546 : 340) ดังนี้

ถ้า D. W มีค่าใกล้ 2 จะสรุปว่า e_t และ e_{t-1} อิสระกัน

ถ้า D W น้อยกว่า 2 แสดงว่า ความสัมพันธ์ของ e_t และ e_{t-1} อยู่ในทิศทางบวก และถ้า D.w มีค่าใกล้ 0 แสดงว่า e_t และ e_{t-1} มีความสัมพันธ์กันมาก

ถ้า D. W มากว่า 2 แสดงว่า ความสัมพันธ์ของ e_t และ e_{t-1} อยู่ในทิศทางลบ และถ้า D.w มีค่าใกล้ 4 แสดงว่า e_t และ e_{t-1} มีความสัมพันธ์กันมาก

ถ้าพิจารณาจากค่า Significance ของสถิติทดสอบ D.W ถ้าค่า Significance น้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด จะปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หรือสรุปได้ว่า e_t และ e_{t-1} มีความสัมพันธ์

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือน โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูติจากแหล่งต่าง ๆ และเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากตัวอย่าง จำนวน 312 ครัวเรือน และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยขอเสนอสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

*	คือ	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
**	คือ	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
R	คือ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
R_2	คือ	สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ
Adj R_2	คือ	สัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุที่ปรับปรุงแล้ว
D.W.	คือ	ค่าสถิติของ เดอร์บินวัตสัน (Durbin-Watson Statistic)
β	คือ	สัมประสิทธิ์ความถดถอย
S.E.	คือ	ค่าความคลาดเคลื่อน
F-test	คือ	ค่าสถิติแจกแจงแบบเอฟ
t-test	คือ	ค่าสถิติแจกแจงแบบที
p	คือ	ค่านัยสำคัญจากการคำนวณ (Significance Value)

นอกจากนี้ ในการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้ตัวย่อแทนหัวข้อหรือตัวแปรต่างๆที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

S	คือ	ปริมาณการออมภาคครัวเรือน
a_0	คือ	ค่าคงที่
$\beta_{1\text{-}5}$	คือ	ค่าสัมประสิทธิ์
Inc	คือ	รายได้เฉลี่ยของครัวเดือน
Exp	คือ	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน

Rank คือ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์
Inf คือ อัตราเงินเฟ้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาวการณ์ของการออมในประเทศไทย ในด้านรายได้ของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ อัตราเงินเฟ้อ ช่วงปี 2541 ถึงปี 2552

ส่วนที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนในประเทศไทย ช่วงปี 22541 ถึงปี 2552 โดยทำการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ เพื่อเป็นการตรวจสอบสมติฐานการวิจัย พร้อมทั้งหาสมการการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในประเทศไทยที่เหมาะสม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาวการณ์ของการออมในประเทศไทย ในด้านรายได้ของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ อัตราเงินเฟ้อ ช่วงปี 2541 ถึงปี 2552

การออมภาคครัวเรือนของไทย

การออม หมายถึง ส่วนต่างระหว่างรายได้และรายจ่ายที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง (Incomes - Expenses = Saving) ซึ่งเป็นการชะลอการบริโภคหรือการใช้ทรัพย์สินเงินทองที่มีอยู่ในปัจจุบันบางส่วนเอาไว้ เพื่อให้เกิดความสามารถที่จะบริโภคในอนาคตหรือในยามจำเป็น การออมส่วนใหญ่มักจะอยู่ในรูปของเงินฝากกับสถาบันการเงินหรือบริษัทเงินทุน โดยได้รับดอกเบี้ยเป็นผลตอบแทน ขณะที่เงินทุนที่ได้จากการออมถือเป็นเงินทุนส่วนหนึ่งที่หน่วยเศรษฐกิจเช่น ภาคเอกชนและรัฐบาลสามารถนำไปใช้เพื่อการสนับสนุนการลงทุนพัฒนาและสร้างความมั่นคงทางการเงินให้กับประเทศ เนื่องจากในประเทศที่กำลังพัฒนาการออมในระดับครัวเรือนถือว่ามีความสำคัญและเป็นแหล่งเงินทุนที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศ การที่เกิดภาวการณ์การออมในประเทศที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการการลงทุนจึงจำเป็นต้องพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศ ซึ่งมีความเสี่ยงอันจะส่งผลต่อเสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศการออมของภาคครัวเรือนเป็นส่วนหนึ่งของระบบการออมในภาคเอกชน (ครัวเรือนและธุรกิจ) ซึ่งเป็นภาคที่มีความสำ คัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจทั้งในประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำ ลังพัฒนา โดยการออมภาคครัวเรือนมีความสัมพันธ์โดยตรงกับรายได้และรายจ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือน อย่างไรก็ดี ในช่วงที่ผ่านมาสัดส่วนระหว่างการออมภาคครัวเรือนต่อการออมทั้งประเทศของประเทศไทยมีอัตราที่ลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2541 เป็นต้นมา และเพิ่ม

สูงขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้นในช่วงหลังปี 2545 (รูปที่ 1) ซึ่งในภาพรวมแล้วการออมของภาคครัวเรือนยังมีสัดส่วนอยู่ในระดับที่ต่ำ เมื่อเทียบกับสัดส่วนการออมในภาคอื่น ๆ

รูปที่ 1 สัดส่วนการออมของภาคครัวเรือนต่อการออมรวมทั้งประเทศ

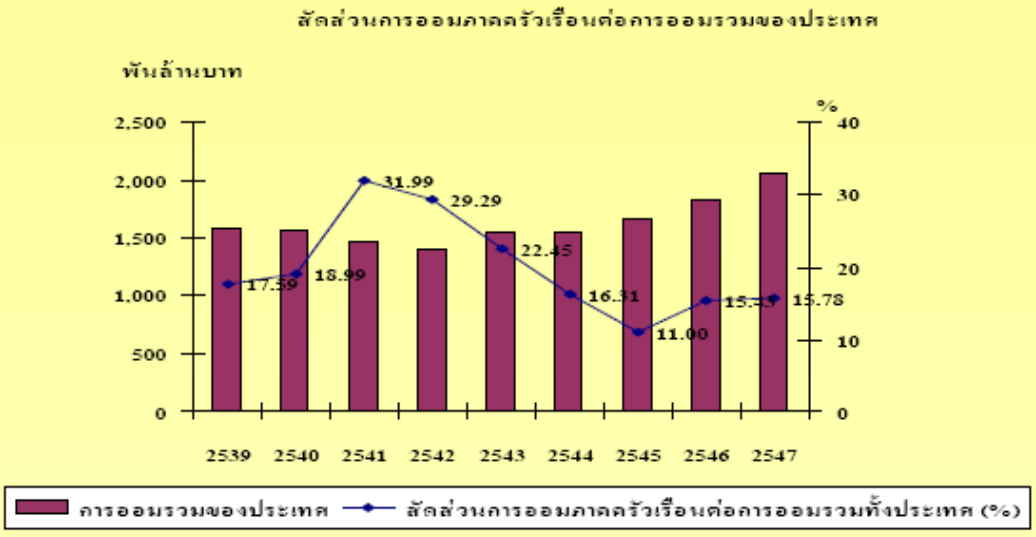

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (ข้อมูลล่าสุดในปี 2547)

ภาพประกอบ 8 สัดส่วนการออมของภาคครัวเรือนต่อการออมรวมทั้งประเทศ

สภาวการณ์การออมของครัวเรือนไทย

เมื่อพิจารณาข้อมูลการออมของประเทศไทยในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา พบว่าการออมภาคครัวเรือนซึ่งพิจารณาจากรายได้และค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือนมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ถึงแม้ว่ารายได้ของภาคครัวเรือนมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น แต่ค่าใช้จ่ายของภาคครัวเรือนก็มีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน (รูปที่ 2) กล่าวคือรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน ซึ่งอยู่ที่ระดับ 17,122 บาท ในปี 2549 เพิ่มขึ้นจากระดับ 10,779 บาท ในปี 2539หรือขยายตัวร้อยละ 7.09 ต่อปี ขณะที่ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนซึ่งอยู่ที่ระดับ 14,640 บาท ในปี 2549เพิ่มขึ้นจากที่ระดับ 9,190 บาท ในปี 2539 หรือขยายตัวร้อยละ 7.17 ต่อปี ทั้งนี้ พบว่าอัตราการขยายตัวของรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนมีอัตราการขยายตัวต่ำกว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ปี 2544 เป็นต้นมาส่งผลให้เงินออมภาคครัวเรือน ซึ่งเกิดจากรายได้หักค่าใช้จ่ายเฉลี่ยมีแนวโน้มที่ลดลง โดยจากปี 2541 ที่การออมของครัวเรือนมี

อัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 15 ต่อปีแต่ในครึ่งปีแรกของปี 2549 อัตราการขยายตัวของการออมภาคครัวเรือนกลับลดลงถึงร้อยละ 6.90 ต่อปี ทั้งนี้ อัตราการขยายตัวของการออมภาคครัวเรือนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 5.46 ต่อปีเท่านั้น ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ตารางที่ 1)

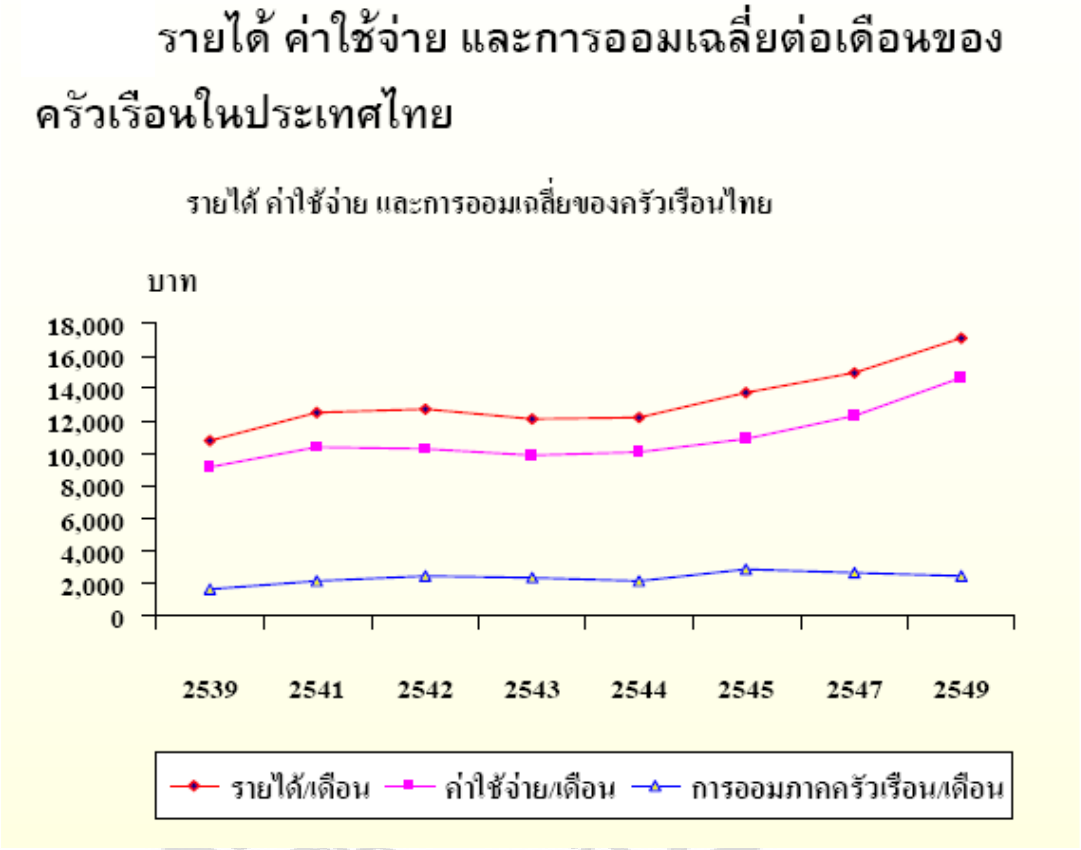

ภาพประกอบ 9 รายได้ ค่าใช้จ่ายและการออมเฉลี่ยของครัวเรือนไทย

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

รายได้ ค่าใช้จ่ายและการออมเฉลี่ยต่อครัวเรือนในประเทศไทย

หน่วย: บาท

	2539	2541	2542	2543	2544	2545	2547	2549[3/]	เฉลี่ย
รายได้ / เดือน	10,779	12,492	12,729	12,150	12,185	13,736	14,963	17,122	**13,270**
อัตราการขยายตัว (%)		**15.89**	**1.90**	**-4.55**	**0.29**	**12.73**	**8.93**	**14.43**	**7.09**
ค่าใช้จ่าย / เดือน[1/]	9,190	10,389	10,238	9,848	10,025	10,889	12,297	14,640	**10,940**
อัตราการขยายตัว (%)		**13.05**	**-1.45**	**-3.81**	**1.80**	**8.62**	**12.93**	**19.05**	**7.17**
การออมครัวเรือน / เดือน[2/]	1,589	2,103	2,491	2,302	2,160	2,847	2,666	2,482	**2,330**
อัตราการขยายตัว (%)		**15.00**	**18.45**	**-7.59**	**-6.17**	**31.81**	**-6.36**	**-6.90**	**5.46**
สัดส่วนการออมต่อรายได้ (%) (Average Propensity to Save)	14.74	16.83	19.57	18.95	17.73	20.73	17.82	14.50	**17.56**

หมายเหตุ: 1/ ค่าใช้จ่าย ไม่รวมค่าใช้จ่ายที่เป็นการสะสมทุน เช่น ซื้อ/เช่าซื้อบ้าน ที่ดิน และของมีค่าต่าง ๆ เช่น เพชร พลอย
2/ การออมของครัวเรือน คือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนหักด้วยค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน
3/ ข้อมูลในปี 2549 เป็นข้อมูลที่จัดเก็บในช่วงครึ่งปีแรก (มกราคม-มิถุนายน)

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ภาพประกอบ 10 แสดงจำนวนรายได้ ค่าใช้จ่ายและการออมเฉลี่ยต่อครัวเรือนในประเทศไทย

เมื่อพิจารณาสัดส่วนการออมต่อรายได้ของครัวเรือน (Average Propensity to Save) พบว่า สัดส่วนการออมต่อรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยในช่วงระยะ 10 ปีที่ผ่านมาอยู่ที่ร้อยละ 17.56 ต่อปี กล่าวคือเมื่อครัวเรือนมีรายได้ 100 บาทครัวเรือนจะเก็บออมไว้ 17.56 บาท ซึ่งเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าสัดส่วนการออมต่อรายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้นสูงสุดในปี 2545 ที่ระดับร้อยละ 20.73 แล้วลดลงตามลำดับจนอยู่ที่ระดับร้อยละ 14.50 ในครึ่งปีแรกของปี 2549 (รูปที่ 3) นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์การออมรวมของภาคครัวเรือนต่อ GDP ของประเทศก็พบว่ามีแนวโน้มที่จะปรับตัวลดลงเช่นกัน กล่าวคือจากที่ระดับร้อยละ 6.03ในปี 2539 เป็นร้อยละ 3.94 ในปี 2545 อย่างไรก็ดีในปี 2547 การออมของภาคครัวเรือนได้ปรับตัวสูงขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่ระดับร้อยละ 4.99 ของ GDP ของประเทศ (รูปที่ 4) ซึ่งจะสังเกตได้ว่าการออมของครัวเรือนอยู่ที่ระดับร้อยละ 4-5 ของ GDP ซึ่งเป็นระดับที่ไม่สูงนัก เมื่อเทียบกับระดับการออมในอดีตช่วงก่อนวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 10.5 ของ GDP(ช่วงระหว่างปี 2523-2539)

ภาพประกอบ 11 สัดส่วนการออมต่อรายได้ของครัวเรือนโดยเฉลี่ย

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

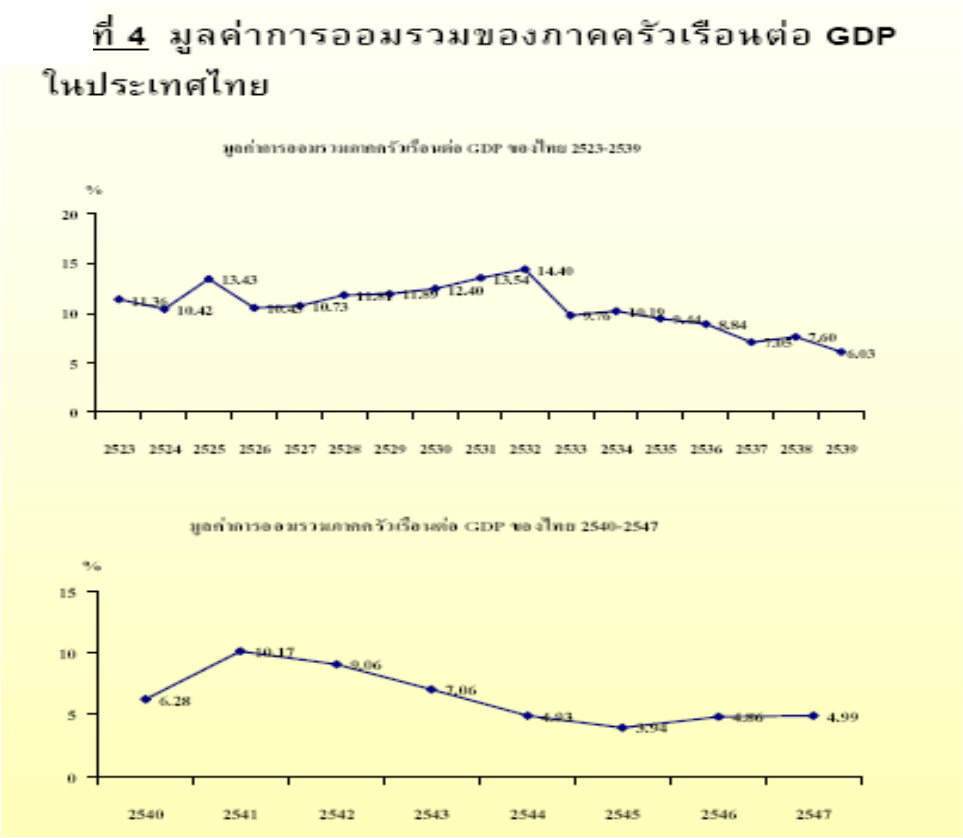

ภาพประกอบ 12 มูลค่าการออมรวมของภาคครัวเรือนต่อ GDP ในประเทศไทย

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย.

สาเหตุของการลดลงของการออมภาคครัวเรือน

การลดลงของเงินออมภาคครัวเรือนไทยอาจมีสาเหตุเนื่องมาจากปัจจัยดังต่อไปนี้

2.1 อัตราดอกเบี้ยที่มีแนวโน้มลดลง การที่อัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มลดลง (รูปที่ 5) ทำให้เกิดผลกระทบต่อการออมของภาคครัวเรือนผ่านตัวแปร 2 ด้าน คือ

(1) ด้านรายได้ การที่อัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มลดลง ทำให้ผลตอบแทนจากการออมในธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินที่ครัวเรือนได้รับลดลงตามไปด้วย อีกทั้งผลตอบแทนดังกล่าวยังน้อยกว่าการนำไปลงทุนด้านอื่น ๆเช่น การลงทุนในทรัพย์สินมีค่า อสังหาริมทรัพย์ หรือลงทุนในตลาดหุ้น เป็นต้น ซึ่งให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ากว่าการเก็บออมหรือการฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์ดังกล่าว

(2) ด้านการจับจ่ายใช้สอย การลดลงของอัตราดอกเบี้ย ซึ่งหมายถึงต้นทุนของเงินที่ถูกลงส่งผลให้ประชาชนมีการจับจ่ายใช้สอยมากขึ้น เนื่องจากการเก็บไว้ในรูปเงินสดไม่สามารถให้ผลตอบแทนหรืออรรถประโยชน์ที่ดีกว่าการนำไปใช้สอย

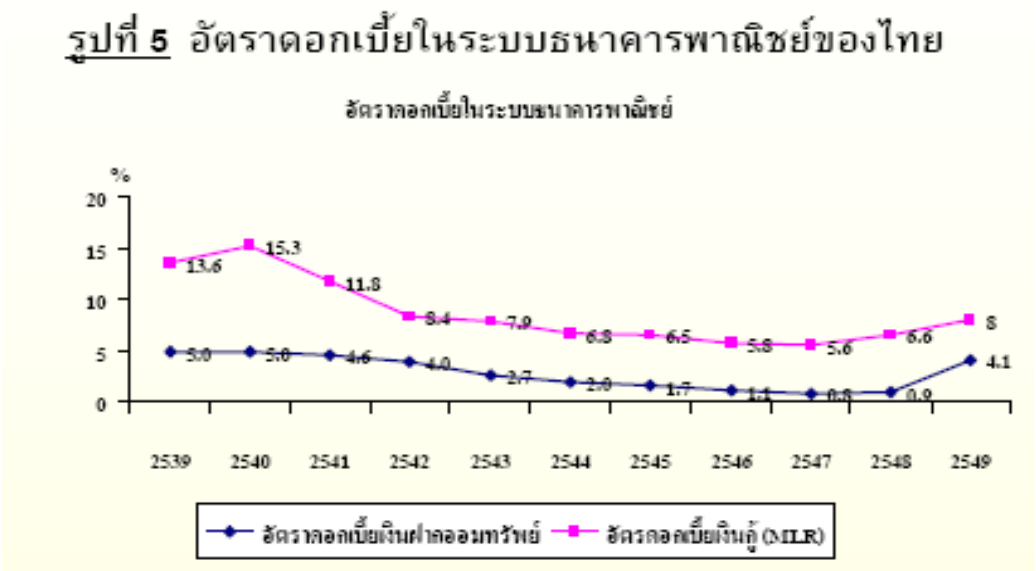

ภาพประกอบ 13 อัตราดอกเบี้ยในระบบธนาคารพาณิชย์ของไทย

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ภาวะเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้น

โดยในช่วงที่ผ่านมาอัตราเงินเฟ้อของประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อภาคครัวเรือน ทำ ให้ค่าใช้จ่ายในการครองชีพของครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น จึงส่งผลให้การออมของครัวเรือนปรับตัวลดลง จากความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีราคาผู้บริโภคกับการออมโดยเฉลี่ยของครัวเรือน (รูปที่ 6)

แสดงให้เห็นว่าในช่วงที่ดัชนีราคาบริโภคเพิ่มสูงขึ้น อัตราการออมจะลดลงแต่ในช่วงที่ดัชนีราคาผู้บริโภคปรับตัวลดลงอัตราการออมกลับเพิ่มสูงขึ้น

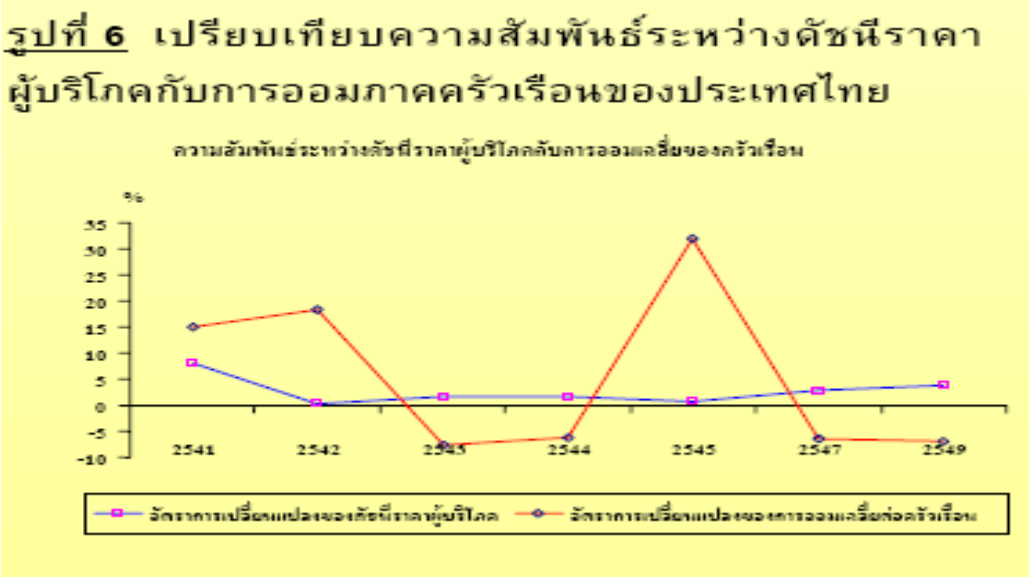

ภาพประกอบ 14 เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีราคาผู้บริโภคกับการออมภาคครัวเรือนของประเทศไทย

ที่มา: สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้าและสำนักงานสถิติแห่งชาติ.

นโยบายของภาครัฐ

ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมาภาครัฐได้พยายามกระตุ้นการใช้จ่ายและการบริโภคของประชาชนผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้านธนาคารประชาชน โครงการบ้านเอื้ออาทร เป็นต้น เพื่อกระตุ้นให้เศรษฐกิจโดยรวมขยายตัว ทำให้มีการใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเพิ่มสูงขึ้น ทั้งของภาคครัวเรือนและประเทศจึงส่งผลให้ภาวะเงินออมของครัวเรือนลดลง

ข้อสังเกตจากการออมเฉลี่ยของครัวเรือน

ในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2549 พบว่าอัตราการขยายตัวของค่าใช้จ่ายครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นในสัดส่วนที่สูงกว่าอัตราการขยายตัวของรายได้ ส่งผลให้อัตราการออมภาคครัวเรือนเฉลี่ยหดตัวลงจากปี 2547 ถึงร้อยละ 6.90 ซึ่งน่าจะมีสาเหตุเนื่องมาจากในช่วงครึ่งปีแรก ประเทศไทยมีเทศกาลที่ทำให้ครัวเรือนมีการใช้จ่ายในระดับสูง เช่น การแข่งขันฟุตบอลโลก งานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปีเป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงครึ่งปีหลังของปี 2549การออมภาคครัวเรือนคาดว่าจะเพิ่มสูงขึ้น

เนื่องจากความผันผวนทางการเมืองที่เกิดขึ้น ทำให้ครัวเรือนไม่มั่นใจในสภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจ จึงชะลอการใช้จ่ายรวมทั้งอัตราเงินเฟ้อในช่วงหลังของปีก็มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งน่าจะส่งผลให้ครัวเรือนมีการออมเพิ่มสูงขึ้น

ประเด็นพิจารณา

จากแนวโน้มที่เกิดขึ้นของการออมโดยเฉลี่ยของภาคครัวเรือนที่ลดน้อยลงสามารถส่งผลให้การออมโดยรวมของประเทศอาจลดลงได้ในอนาคต อีกทั้งอาจไม่พอเพียงต่อความต้องการเงินลงทุนเพื่อการลงทุนในอนาคตซึ่งเป็นเงินทุนภายในประเทศที่มีความเสี่ยงต่ำ การขาดแคลนเงินออมจะสร้างปัญหาทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค โดยที่ในระดับจุลภาค ได้แก่ ภาคประชาชนนั้นจะทำให้ขาดความมั่นคงทางการเงินและขาดสินทรัพย์ที่จะสร้างทุนต่อไปในอนาคต สำหรับในระดับมหภาคจะส่งผลทำให้เกิดปัญหาความสมดุลระหว่างการออมและการลงทุนขึ้นได้ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาช่องว่างระหว่างการออม- การลงทุนมีปริมาณที่แคบลงเรื่อย ๆ โดยระดับการออมได้สูงขึ้นกว่า การลงทุนตั้งแต่ปี 2541 เป็นต้นมาจนกระทั่งปี2548 ที่เกิดช่องว่างของการออม-การลงทุนที่ติดลบขึ้นอีกครั้ง ขณะที่ในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2549 พบว่าระดับการออมมีค่าใกล้เคียงกับการลงทุน (รูปที่ 7) แสดงให้เห็นว่าหากการออมของประเทศเพิ่มขึ้นไม่ทันกับการขยายตัวของการลงทุนประเทศไทยก็จำ เป็นต้องพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น อาจนำมาซึ่งปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจดังเช่นในอดีตที่ผ่านมาได้นอกจากนี้ การขาดแคลนเงินออมยังสามารถสร้างแรงกดดันให้อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินสูงขึ้นและเป็นผลให้เกิดต้นทุนที่สูงขึ้นแก่ธุรกิจและครัวเรือนอีกเช่นกัน

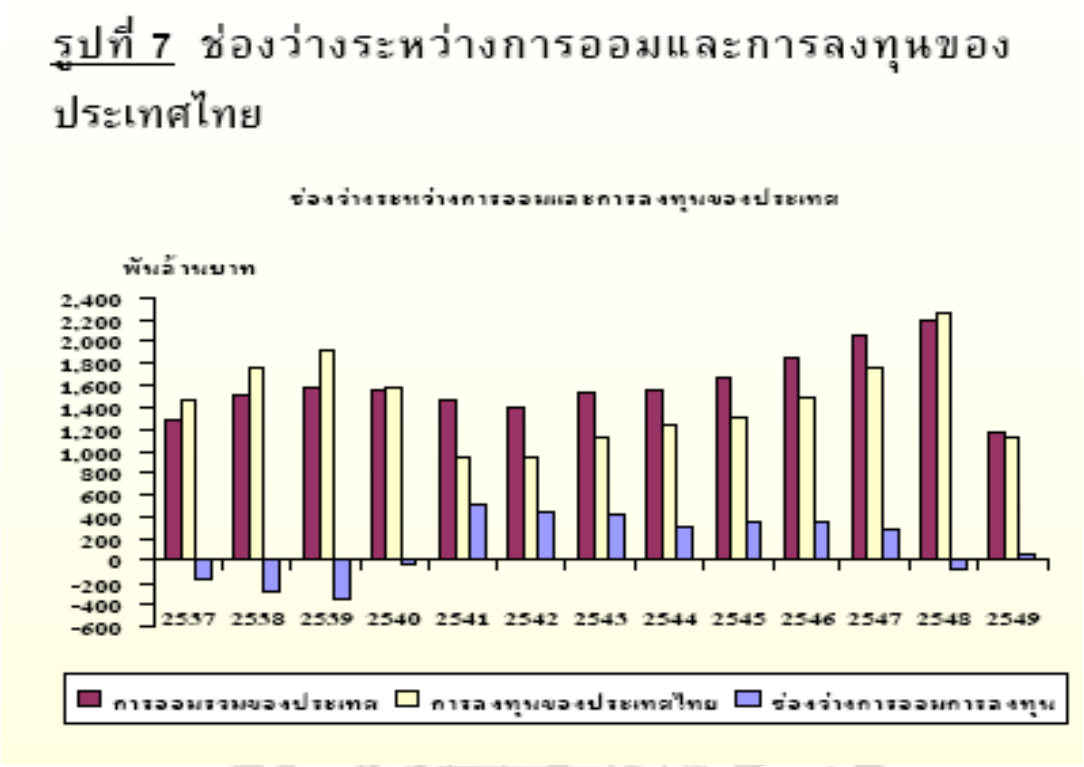

ภาพประกอบ 15 ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนของประเทศไทย

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ส่วนที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนในประเทศไทย ช่วงปี 22541 ถึงปี 2552 โดยทำการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ เพื่อเป็นการตรวจสอบสมติฐานการวิจัย พร้อมทั้งหาสมการการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในประเทศไทยที่เหมาะสม

แนวโน้มการออมภาคครัวเรือนในประเทศไทย เป็นการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลทุตยิภูมิ ได้แก่ ข้อมูลด้านระดับการออมของครัวเรือนรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ และอัตราเงินเฟ้อในช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 – 2552 รวม 12 ปี

ตาราง 2 ระดับการออมของครัวเรือน รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน หนี้สินของครัวเรือน อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ และอัตราเงินเฟ้อ ในช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 – 2552

ปี	ระดับการออมภาคครัวเรือน (พันล้านบาท)	รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน (บาท)	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน (บาท)	อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ (%)	อัตราเงินเฟ้อ (%)
2541	470.3	12492.0	10389.0	5.00	8.1
2542	409.3	12729.0	10238.0	4.5	0.3
2543	347.5	12150.0	9848.0	2.75	1.6
2544	252.9	12185.0	10025.0	2.50	1.6
2545	183.3	13736.0	10889.0	1.75	0.7
2546	206.5	14349.5	11593.0	1.50	1.8
2547	229.6	14963.0	12297.0	0.75	2.7
2548	252.8	15576.5	13001.0	0.75	4.5
2549	275.8	17787.0	14311.0	0.75	3.8
2550	287.50	18660.0	14500.0	0.75	2.3
2551	293.70	19633.0	15942.0	0.75	**3.8**
2552	294.50	20904.0	16205.0	0.5	3.5

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2552). *การออมในประเทศ.* (ออนไลน์)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2552) รายได้-ค่าใช้จ่ายต่อครัวเรือน (ออนไลน์)

วิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ ดังสูตรต่อไปนี้

$$S = a_0 + \beta_1 \text{Inc} + \beta_2 \text{Exp} + + \beta_3 \text{Rbank} + \beta_4 \text{Inf}$$

โดยกำหนดให้

S	คือ	ปริมาณการออมภาคครัวเรือน	
a_0	คือ	ค่าคงที่	
β_{1-5}	คือ	ค่าสัมประสิทธิ์	
Inc	คือ	รายได้เฉลี่ยของครัวเดือน	
Exp	คือ	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน	
Rank	คือ	อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์	
Inf	คือ	อัตราเงินเฟ้อ	

ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่าสถิติ t ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ของ ปัจจัยที่มีผลต่อการออมเงินภาคครัวเรือนปี 2541-2552

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัย (B)	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE)	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (Beta)	ค่าสถิติ t	Sig.
(Constant)	36.420	108.942		334	.742
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน (Inc)	8.88	.033	4.621	2.654	.016
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน(Exp)	-9.279	.044	-3.483	-2.097	.050
อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์(Rank)	17.451	8.069	.574	2.163	.044
อัตราเงินเฟ้อ (Inf)	11.225	8.566	.303	1.314	.205

R =	.712	Sig.F	.010
R2 =	.507	D.W. =	.927
Adj R2 =	.397		

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะได้สมการถดถอยเชิงเส้นดังนี้

S = 36.420+.089 Inc - .093 Exp + 17.451 Rbank + 11.225 Inf

กล่าวคือ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน (Inc) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการออมภาคครัวเรือน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก เท่ากับ 8.88 หมายความว่า ถ้ารายได้ต่อเดือนเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้ปริมาณการออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 8.88 บาท เมื่อให้ปัจจัยอื่น ๆ คง

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน (Exp) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการออมภาคครัวเรือนซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบ เท่ากับ 9.279 หมายความว่า ถ้าค่าใช้จ่ายต่อเดือนเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้ปริมาณการออมของครัวเรือนลดลง 9.279 บาท เมื่อให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ (Rbank) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการออมภาคครัวเรือน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก เท่ากับ 17.451 หมายความว่า ถ้าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณการออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 17.451 บาทเมื่อให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

อัตราเงินเฟ้อ (Rbank) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการออมภาคครัวเรือน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก เท่ากับ 11.225 หมายความว่า ถ้าอัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณการออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 11.225 บาท เมื่อให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

นอกจากนี้ยังพบว่า ค่า R^2 เท่ากับ .507 และเมื่อมีการปรับค่าแล้วจะให้ค่า Adjusted R^2 เท่ากับ 0.397 หมายความว่า ความผันแปรของปริมาณการออมของครัวเรือน มีสาเหตุมาจากความผันแปรของรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน, อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ และอัตราเงินเฟ้อเท่ากับ 39.7% จัดได้ว่ายังมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ

ค่า F-Statistic เป็นค่าสถิติที่บ่งบอกว่า ตัวแปรอิสระมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามหรือไม่ในกรณีนี้ พบว่า ค่า F-Statistic ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 4.624 และค่า Sig. F = 0.010 ซึ่งค่าSig. F น้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.01 แสดงว่ารายได้เฉลี่ยของครัวเรือน, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน, อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ และอัตราเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์กับปริมาณการออมอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

แต่เมื่อแยกพิจารณาตัวแปรอิสระรายตัว ส่วนใหญ่จะเป็นไปตามสมมติฐาน นั่นคือ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนและอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการออมภาคครัวเรือน ส่วนค่าใช้จ่ายของครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ทางด้านอัตราเงินเฟ้อ ซึ่งควรมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับปริมาณการออมภาคครัวเรือน แต่จากผลการศึกษาให้ค่าสมการของอัตราเงินเฟ้อเป็นบวก และจะสังเกตได้ว่าทั้งรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน,ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.016, 0.050,และ 0.044 ตามลำดับ แสดงได้ว่าทั้งรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออม

ทรัพย์ มีความสัมพันธ์กับปริมาณการออมภาคครัวเรือนอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แต่อัตราเงินเฟ้อ ซึ่งมีค่า Sig. เท่ากับ 0.205 ไม่มีความสัมพันธ์กับปริมาณการออมภาคครัวเรือน

บทที่ 5
สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนมาตราการการส่งเสริมการออมภาคครัวเรือนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาวการณ์ของการออมในประเทศไทย ในด้านรายได้ของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ อัตราเงินเฟ้อ ช่วงปี 2541 ถึงปี 2552
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนในประเทศไทย ช่วงปี 22541 ถึงปี 2552

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ข้อมูลด้านระดับการออมของครัวเรือน รายได้ของครัวเรือนค่าใช้จ่ายของครัวเรือน อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ และอัตราเงินเฟ้อ จะถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อศึกษาแนวโน้มการออมซึ่งเป็นการศึกษาในช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 – 2552 รวม 12 ปี

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาตำรา เอกสาร บทความ ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัย และสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้ครอบคลุมตามความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สร้างตารางข้อมูลให้ครอบคลุมกับตัวแปรที่ต้องการศึกษาตามความมุ่งหมายของการวิจัย
3. รวบรวมข้อมูลตัวแปรต่างๆ เพื่อนำมาใช้เป็นตัวแปรในการศึกษา

การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในแบบเชิงพรรณนา (Descriptive Method) และเชิงสถิติ (Statistic Method) ดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2541 – 2552 เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ทั่วไปของการออมเงิน โดยบางส่วนได้นำเสนอในรูปแบบของการบรรยายเชิงพรรณนา

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้ข้อมูลรายปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 – 2552 มาทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ โดยการหา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient)รวมทั้งการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อเป็นการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ซึ่งการวิเคราะห์เชิงปริมาณนี้จะอาศัยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนปี 2541 - 2552

รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการออมภาคครัวเรือน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก เท่ากับ 8.88 หมายความว่า ถ้ารายได้ต่อเดือนเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้ปริมาณการออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้นเป็น 8.88 บาท เมื่อให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการออมภาคครัวเรือน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบ เท่ากับ 9.279 หมายความว่า ถ้าค่าใช้จ่ายต่อเดือนเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้ปริมาณการออมของครัวเรือนลดลง 9.279 บาท เมื่อให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการออมภาคครัวเรือนซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก เท่ากับ 17.451 หมายความว่า ถ้าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณการออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 17.451 บาทเมื่อให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

อัตราเงินเฟ้อ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการออมภาคครัวเรือน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก เท่ากับ 11.225 หมายความว่า ถ้าอัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณการออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 11.225 บาท เมื่อให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

ดังนั้นปริมาณการออมภาคครัวเรือนของประเทศไทยในระยะสั้น ยังคงมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากค่าใช้จ่ายของครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้นตามรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในยุคของน้ำมันราคาแพง ทำให้ค่าครองชีพของประชาชนได้สูงขึ้นตามไปด้วย

ความสำคัญของการวิจัย

ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะนำไปใช้ประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาลและเอกชนสำหรับเป็นแนวทางบริหารจัดการ หรือสนับสนุนในการกำหนดมาตรการส่งเสริมการออมให้มีรูปแบบการออมที่เหมาะสมกับภาคครัวเรือน ในการวางแผนกำหนดนโยบายการออมภาคครัวเรือนต่อไปในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวกับปริมาณเงินฝากของภาคครัวเรือน รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก จะถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนในช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 – 2552 รวม 12 ปี

สมมติฐานในการวิจัย

1. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้นมีผลให้แนวโน้มการออมภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้น
2. ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้นมีผลให้แนวโน้มการออมภาคครัวเรือนลดลง
3. ภาระหนี้สินของครัวเรือนเพิ่มขึ้นมีผลให้แนวโน้มการออมภาคครัวเรือนลดลง
4. อัตราดอกเบี้ยเงินฝากสูงขึ้นมีผลให้แนวโน้มการออมภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้น
5. อัตราเงินเฟ้อสูงขึ้นมีผลให้ให้แนวโน้มการออมภาคครัวเรือนลดลง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานสถิติ โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. แบบบันทึกตารางข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์และปัจจัยที่มีผลต่อการออมเงินภาคครัวเรือนปี 2541 – 2552

2. ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศและสำนักงานสถิติแห่งชาติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 – 2552 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 12 ปี โดยเก็บรวบรวมจากหน่วยงานและวารสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลการออมของภาคครัวเรือนช่วงปี 2541- 2552 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายปีและใช้ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย

2. ข้อมูลรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนช่วงปี 2541- 2552 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายปีและใช้ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

3. ข้อมูลค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนช่วงปี 2541- 2552 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายปีและใช้ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

4. ข้อมูลหนี้สินของครัวเรือนช่วงปี 2541- 2552 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายปีและใช้ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

5. ข้อมูลอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ช่วงปี 2541- 2552 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลรายปีจากธนาคารแห่งประเทศไทย

6. ข้อมูลอัตราเงินเฟ้อช่วงปี 2541- 2552 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลรายปีจากธนาคารแห่งประเทศไทย

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในแบบเชิงพรรณนา (Descriptive Method) และเชิงสถิติ (Statistic Method) ดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2541 – 2552 เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ทั่วไปของการออมเงิน โดยบางส่วนได้นำเสนอในรูปแบบของการบรรยายเชิงพรรณนา

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 – 2552 มาทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ โดยการหา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient)รวมทั้งการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อเป็นการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ซึ่งการวิเคราะห์เชิงปริมาณนี้จะอาศัยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนปี 2541 - 2552

รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการออมภาคครัวเรือน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก เท่ากับ 8.88 หมายความว่า ถ้ารายได้ต่อเดือนเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้ปริมาณการออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้นเป็น 8.88 บาท เมื่อให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการออมภาคครัวเรือน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบ เท่ากับ 9.279 หมายความว่า ถ้าค่าใช้จ่ายต่อเดือนเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้ปริมาณการออมของครัวเรือนลดลง 9.279 บาท เมื่อให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการออมภาคครัวเรือนซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก เท่ากับ 17.451 หมายความว่า ถ้าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณการออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 17.451 บาทเมื่อให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

อัตราเงินเฟ้อ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการออมภาคครัวเรือน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก เท่ากับ 11.225 หมายความว่า ถ้าอัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณการออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 11.225 บาท เมื่อให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

ดังนั้นปริมาณการออมภาคครัวเรือนของประเทศไทยในระยะสั้น ยังคงมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากค่าใช้จ่ายของครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้นตามรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในยุคของน้ำมันราคาแพง ทำให้ค่าครองชีพของประชาชนได้สูงขึ้นตามไปด้วย

การอภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนปี 2541 – 2552 สามารถอภิปรายได้ดังนี้

รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนและอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการออมภาคครัวเรือน ส่วนค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ทางด้านอัตราเงินเฟ้อ ซึ่งควรมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับปริมาณการออมภาคครัวเรือน แต่จากผลการศึกษาให้ค่าสมการของอัตราเงินเฟ้อเป็นบวก และจะสังเกตได้ว่าทั้งรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ,ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ มีความสัมพันธ์กับปริมาณการออมภาคครัวเรือนอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แต่อัตราเงินเฟ้อ ซึ่งมีค่า Sig. เท่ากับ 0.003 ไม่มีความสัมพันธ์กับปริมาณการออมภาคครัวเรือนนอกจากนี้จะพบว่าแนวโน้มของปริมาณการออมภาคครัวเรือนในประเทศยังคงมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากค่าใช้จ่ายของครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้นตามรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในยุคของน้ำมันราคาแพง ทำให้ค่าครองชีพของประชาชนได้สูงขึ้นตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะของการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนปี 2541 – 2552 ซึ่งมีข้อเสนอแนะจากการศึกษาในครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

1. เนื่องจากรายได้เป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญต่อการออม ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาการออมของไทย เพราะถ้าประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ก็มีเงินส่วนที่เหลือจากการอุปโภคบริโภคมากขึ้น ก็จะทำให้การออมเงินเพิ่มขึ้นด้วย

2. ด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการออมของครัวเรือนดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการลดค่าใช้จ่ายของครัวเรือนลง โดยการรณรงค์ให้เกิดการประหยัดขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ของครัวเรือนคือค่าอาหาร ดังนั้นควรมีการรณรงค์ให้บริโภคอาหารที่สามารถจัดทำได้เอง นอกจากเป็นการประหยัดแล้วยังมีมีประโยชน์ต่อสุขภาพ ซึ่งจะทำให้สมาชิกในครัวเรือนมีสุขภาพที่สมบูรณ์และแข็งแรง ส่งผลไปสู่การลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลได้อีกทางหนึ่ง

3. ในด้านการส่งเสริมการออม นอกจากนี้เมื่อครัวเรือนได้มีการเพิ่มรายได้ และลดรายจ่ายแล้ว การส่งเสริมการออมนับว่าเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอีกเช่นกัน โดยระยะที่ผ่านมาเงินออมของภาคครัวเรือนมีแนวโน้มลดน้อยถอยลงมาโดยตลอด ดังนั้นการส่งเสริมการออมของครัวเรือนและการเพิ่มแนวทางในการระดมเงินออมเป็นเรื่องที่ต้องมีการกระทำอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ครัวเรือนมีเงินออมมากขึ้น โดยเฉพาะผู้มีรายได้ประจำ ซึ่งแนวทางการส่งเสริมการออมของครัวเรือนและการเพิ่มแนวทางในการระดมเงินออมออมอาจมีลักษณะต่อไปนี้

1) การออมภาคบังคับ ทำได้โดยการหักออกจากรายได้ประจำของผู้มีเงินเดือนเช่น กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ หรือกองทุนประกันสังคม

2) การออมแบบจูงใจ เช่น การลดการเก็บอัตราภาษีจากดอกเบี้ยเงินออมลง จะทำให้มีผู้สนใจที่จะออมมากขึ้น

นอกจากนี้ผู้ออมส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงเครื่องมือและรูปแบบการออมประเภทใหม่ ทำให้ยังนิยมรูปแบบและเครื่องมือการออมระยะสั้น ซึ่งมีอายุไม่เกิน 1 ปี เช่น ฝากธนาคารประเภทออมทรัพย์ และสหกรณ์ออมทรัพย์ อีกทั้งยังขาดความเชื่อมั่นในความมั่นคงของระบบการเงิน และสถาบันการเงิน ทำให้หันไปนิยมรูปแบบการออมนอกระบบ เช่น การเล่นแชร์การให้กู้ยืมระหว่างคนรู้จักกัน ซึ่งให้เหตุผลว่าให้ผลตอบแทนดีกว่าฝากธนาคาร แต่ก็ยังมีความเสี่ยงสูงอยู่ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจให้ความรู้เกี่ยวกับการออมรูปแบบอื่น ๆ ที่ให้ผลตอบแทนค่อนข้างสูง และความเสียงไม่สูงมากนัก เช่น การฝากประเภทเงินฝากประจำ การทำประกันชีวิต เป็นต้น เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีการทำประกันชีวิต เพราะยังไม่เข้าใจในบทบาทของบริษัทประกันชีวิตดีพอ

4. ด้านการบริหารเงินของครัวเรือน ซึ่งเป็นการจัดสรรรายได้และค่าใช้จ่ายของครัวเรือนเพื่อเป็นเงินออม และนำเงินออมเหล่านั้นมาสร้างผลตอบแทนให้กับตนเองอีกทั้งยังเป็นหลักประกันให้กับ

อนาคตขอบตนเองและครอบครัว เช่น อาจใช้เป็นค่ารักษาพยาบาล หรือเป็นทุนการศึกษาและหากมีการจัดสรรเงินออมได้อย่างเหมาะสมแล้ว เงินออมเหล่านั้นจะสามารถเพิ่มผลตอบแทนได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เช่น การฝากเงินกับธนาคาร การทำประกันชีวิต ตลอดจนการลงทุนในกองทุนรวมต่าง ๆ เป็นต้น โดยการจัดให้มีสถาบันการเงินที่อาจให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ได้ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักใช้เงินเป็น มีเงินเหลือเก็บออม สามารถสร้างความมั่นคงให้แก่ครอบครัวทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักใช้จ่ายเงินของตนเอง และครัวเรือนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อันจะเป็นการสร้างให้เป็นครัวเรือนที่มีความมั่นคงเข้มแข็ง และมีความสุขอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากิจกรรมที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ
2. ควรศึกษากิจกรรมที่เป็นการลดรายจ่ายของครัวเรือน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2544). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล.* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซี เค แอนด์ เอส โฟโต้สตูดิโอ.

---------- . (2543). *หลักสถิติ.* พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

---------- . (2542). *การวิเคราะห์สถิติ : สถิติเพื่อการตัดสินใจ.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

---------- . (2546). *การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย.* พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เฉลิมศักดิ์ รอดเกลี้ยง. (2547). *พฤติกรรมการออมของข้าราชการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.* สารนิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การจัดการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ชัยยศ สรรพทรัพย์. (2549). *ปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนเกษตรกรอำเภอเลิงนกทาจังหวัดยโสธร ปีการเพาะปลูก 2547/48*. ปริญญานิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2541). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.* กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2542). *พฤติกรรมการออมของครัวเรือนใน 2 ทศวรรษที่ผ่านมา.* รายงานเศรษฐกิจรายเดือน.

ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล และคณะ. (2548). *ตัวแบบการพัฒนาเพื่อเอาชนะความยากจนของจังหวัดกาฬสินธุ์.* กรุงเทพฯ:

นันทวัน อันตรเสน. (2522). *สถาบันการเงินภายในประเทศ.* พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญชม ศรีสะอาด. (2541). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปณิตา มนตรี. (2547). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในประเทศไทย.* ปริญญานิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย หาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร

---------- . (2538). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย.* กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.

ฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2544). *พฤติกรรมการออมของครัวเรือนไทย ในช่วงปี 2539.* รายงานเศรษฐกิจรายเดือน.

ไพโรจน์ เงาวิจิตร. (2543). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมของประชามชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.* ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (บริหารธุรกิจ). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้. ถ่ายเอกสาร.

รัตนา สายคณิต. (2541). *มหเศรษฐศาสตร์ : จากทฤษฎีสู่นโยบาย.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

---------- . (2542). *มหเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วเรศ อุปปาติก. (2539). *เศรษฐศาสตร์การเงินและการธนาคาร.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรีอร สมบูรณ์ทรัพย์. (2529). *เศรษฐศาสตร์การพัฒนา.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สุทิพย์ พิบูลย์ทิพย์. (2538). *การออมของครัวเรือนในสถาบันการเงินในประเทศไทย.* วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

สุธิดา เทียนมนัส. (2538). *การวิเคราะห์พฤติกรรมการออมของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ : สหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรมสามัญศึกษา จำกัด.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

เสาวลักษณ์ ธรรมทีปกุล. 2539**.** *พฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส.* วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

โสภณ โรจน์ธำรงค์. (2528). *พฤติกรรมการออมของครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.* วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

อัญชลี จันทรดี. (2529). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการออมของประเทศไทย.* วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

Branson, W.H. (1989). *Macroeconomic Theory and Policy*. 3rd ed. New York: Harper & Row, Publishers.

Economic Research Department. *(2549). Recent Developments in Households Saving Behavior.* Retrieved May 31, 2006 from www.bot.or.th/.

Economic Research Department. *(2549). Gross Investment and Savings at Current Prices.* Retrieved May 31, 2006 from www.bot.or.th/.

Roong Poshyananda. (1995). *Private Saving in Thailand : Determining Factor and Channels for Mobilization. Policy Analysis and Assessment.* Bank of Thailand.

Yamane, Taro. (1967). *Statistics, An Introductory Analysis*, Second Edition, New York : Harper and Row.

ประวัติผู้สารนิพนธ์

ประวัติผู้สารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวนภาพร วรรณชนะ
วันเดือนปีเกิด	2 มิถุนายน 2527
สถานที่เกิด	32 หมู่ 6 ตศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	32 หมู่ 6 ตศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนวัดสังเวช
พ.ศ. 2544	เศรษฐศาสตรบัณฑิต คณะบริหารคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
พ.ศ. 2554	เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ